JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
Wasaaradda Maaliyadda

HINDISE-SHARCIYEEDKA
HANNAANKA LACAG-BIXINTA QARANKA

Waxaa diyaariyey: Wasaaradda Maaliyadda, Xukuumadda JFS

TUSMO

TUSMO 2
Qodobka 1aad Magaca Sharciga 5
Qodobka 2aad Eray-bixin 5
" Macmiilka": 2
"Fulin-waa": 2
"Maareynta Fulin-waaga deymaha" 2
"Habka Isku Xiranka": 3
" Ka-qeyb-qaate" 4
"Kaarka Lacag-bixinta" 4
"Aaladda Adeegga Lacag-bixinta"- 4
"Adeegyada lacag-bixinta"- 4
"Hannaanka lacag-bixinta" 5
Qodobka 3aad Ujeeddada Sharciga 6
Qodobka 4aad Dabaqaad 6
QAAB-DHISMEEEDKA HAY'ADDA 7
Awoodaha iyo Wajibaadka Bankiga Dhexe 7
Hawlaha Joogtada ah ee Bankiga Dhexe 8
1. "Bankiga Dhexe Wuxuu bixinayaa adeegyada sida:" 8
Dhisidda Guddiga Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka 8
QEYBTA SEDDEXAAD SHATI- BIXIN 9
Awoodda Shati-bixinta iyo Kormeerka 9
Qodobka 9aad Mamnuucidda Shaqeyn Shati La'aanteed 10
Hawlaha iyo Adeegyada uu Nidaamiyo Bankiga Dhexe 10
Qodobka 11aad Codsiga Shatiga 10
Qodobka 12aad Bixinta Shatiga 11
Qodobka 13aad Faafinta Shatiga 11
Qodobka 14aad Noocyada Shatiyada 11
Diiwaan-gelinta Looga Maarmayo Shatiga 12
Ka-qeyb-qaateyaasha Dadban 12
Qodobka 17aad Cusboonaysiinta Shatiga 12
Codsiga, Khidmadaha iyo Cusboonaysiinta Shatiga 12
Hay'adaha Maaliyadda ee Shatiga laga dhaafay 12
Soo-bandhigidda Shatiga 15
Lama Wareejin Karo Shatiga 15
Qodobka 22aad Diiwaanka Shatiyada 15

Qodobka 23aad Hakinta Shatiga 15
Kala-noqoshada Shatiga 16
Saameynta Kala-noqoshada iyo Hakinta Shatiga 17
QEYBTA AFARAAD 17
Sameynta Xeerka Nidaamka Lacag-bixinta 17
Qodobka 27aad Adeegsiga Nidaamka 18
QEYBTA SHANAAD JOOGTEYNTA KORMEERKA 19
Qodobka 28aad Kormeerka Nidaaamka Lacag-bixinta 19
Qodobka 29aad Amarrada Bankiga Dhexe 19
Hanti-dhawraha Gaarka ah ee Bankiga Dhexe 20
Qodobka 31aad Baarintaanka 20
Qodobka 32aad Aqoonsiga Nidamaka Lacag-bixinta 22
Xogaha Muhiimka u ah Bankiga Dhexe 22
Soo-gudbinta Xisaabaadka La Hubiyey iyo Nidaamka Hubinta 22
Qodobka 35aad Ilaalinta Xogta 23
Xaddiga Ra'sumaalka la Iska Rabo 23
U-hoggaansanaanta Sharciga Ka-hortagga Lacag Dhaqista iyo La- dagaallanka Maal-gelinta Argagixisada (AML/CFT) 23
Qodobka 38aad Keydinta Diiwaanka 24
Qodobka 39aad Magacaabista Wakiilka 24
Qodobka 40aad Heshiis Shaqo Idman 24
Nidaamka Is-waafajinta iyo Lacag Bixnta ee Bankiga 25
QEYBTA LIXAAD TALLAABOOYINKA MAAAMULKA IYO GANAAXYADA 25
Qodobka 42aad Tallaabooyinka Maaamul 25
Qodobka 43aad Dambiyada 26
Qodobka 44aad Ganaaxyada 27
Rafcaanka Ganaaxyada Lacagta iyo Tallaabooyinka Maamul 27
QEBYTA TODDOBAAD 27
WAREEJINTA KALA-BAXA XISAABAADKA IYO LACAG-BIXINTA U- DANBAYSA 27
Qodobka 46aad Lacag Wareejin 27
Tilmaamaha Lacag-bixinta ugu Dambeysa iyo Qaan-baxa 28
Xaqiijinta iyo Dhaqan-gelinta Diyaarinta Kala-baxa xisaabaadka Waqtiga la Taaganyahay 30
Ilaalinta Nidaamka iyo Rahanta ee Lacag-bixinta iyo Qaan-baxa 30
Qodobka 50aad Hab-raaca Rahanta 30
QEYBTA SIDDEEDAAD 31

XIRITAANKA IYO LA WAREEGIDDA MAAMULKA FULIYAHA AMA KA- QEYB-QAATAHA........31
Wargelinta Isbixin-la'aanta Maaliyadeed........31
Wargelinta Xiritaanka ama La-wareegidda........31
Qodobka 53aad Waxyaabaha aan la Oggoleyn........32
Xeer-nidaamiyaha Qabanaya Xaraash-layaasha........32
Arrimaha Aan saameyn ku laheyn Xiritaanka ugu Dambeeya ee Hay'adda........32
Saameynta Bilowga Xiritaanka ama Maamul Wareejinta........32
Qodobka 57aad Maareynta Fulin La-aanta........33
Hay'adda si iskeed ah u Go'aansata Xiritaankeeda Ganacsi........33
Lacag Dhigista iyo Ka Bixinta Akoonnada Qaan-baxa........33
Qodobka 60aad Ilaalinta Xuquuqaha........34
QEYBTA SAGAALAAD........34
WAREEJINTA JEEGAGA IYO LACAGHA ELEKTAROONIGA........34
Qodobka 61aad Adeegsiga Jeegaga........34
Qodobka 62aad Caddeynta Nuqulka Jeegga........36
Caddeynta Wareejinta Lacagaha Elektarooniga ah........37
QEYBTA TOBANAAD LACAGAHA ELEKTAROONIGA AH........37
Shatiga Lacagaha Elektarooniga ah........37
Soo-saarista iyo Qul-qulka Lacagaha Elektarooniga ah........38
QEYBTA KOW & TOBANAAD QODOBO GUUD........40
Qodobka 67aad Maareynta Khataraha........40
Qodobka 68aad Isku xirka........40
Dukumantiyada Elektaroniga, xiriirka iyo Xogaha........40
Qodobka 70aad Horumarinta iyo Casriyaynta........42
Qodobka 71aad Dhawrista Xuquuqda Macaamiilka........42
Qodobka 72aad Ilaalinta Xogaha........43
Qodobka 73aad Lacagaha Baadida ah........43
Habka Xallinta Khilaafaadka........43
Is-burrinta Sharciyada........44
Qodobka 76aad Khidmadaha Maamulka........44
Wada Shaqaynta Hay'adaha Kale........44
Qodobka 78aad Qoraalo Farsamo........45
Soo Saarista Wareegto iyo Hab-Raacyo........45
Qodobka 80aad Xeer-nidaamiyaha........45
Qodobka 81aad Dhaqan-gal........46

QEYBTA 1^AAD
QODOBBO GUUD

Qodobka 1^aad
Magaca Sharciga

Sharcigan waxaa lagu magacaabaa ”**Sharciga Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka**”.

Qodobka 2^aad
Eray-bixin

Erayada ku xusan sharcigan gudihiisa waxaa loo fasirayaa sidan hoos ku qeexan:

“Farac” waxaa loola jeedaa hay’ad ka hoos shaqeysa Fuliye, hawl-wadeen, adeeg-bixiye, ka-qeyb-qaate ama shirkado maamula adeeg-bixin iyo kuwa kale ee ku xiran maamulka guud ee hawl-wadeenka;

“Bankiga Dhexe” waxaa loola jeedaa Bankiga Dhexe Soomaaliya ee lagu asaasay Qodobka 3^aad ee Sharci Lr. 130 ee 2012;

“Xarunta Iibka” waxaa loola jeedaa xarun u dhexeysa iibiyaha iyo gataha, iyadoo gatuhu uu noqon karo iibiye halka iibiyuhu uu markiisa noqon karo gate, iyagoo adeegsanaya nidaamka kala-baxa xisaabaadka;

“Xarunta Keydka Rahanta” waxaa loola jeedaa xarun awood u leh arrimaha soo socda:

a) ilaalinta rahanta iyadoo aan la Isticmaali karin, lana adeegsan karin;
b) Diiwaan-gelnta dhaqdhaqaaqyada rahanta;
c) ilaalinta iyo bixinta adeegyada maaliyadda; iyo
d) Haynta iyo diiwaan-gelinta rahanta hab muuqaal ah iyo hab elektaroonik ah. **“Is-waafajin”** waxaa loola jeedaa isku dheeli-tirka, is-waafajinta ama xaqiijinta dhammaan dhaqdhaqaaqyada ka hor inta aan la bixin lacagaha sida jaangoynta iyo ka-gun-gaarista xisaabta;

“Xarunta is-waafajinta” waaxaa loola jeedaa nidaam isku xiran kaasoo ka-qeyb-qaateyaashiisa u fududeynaya in ay isku dhaafsadaan tilmaamaha lacag-bixinta, is-waafajinta, dhaqdhaqaaqyada rahmadaha iyo adeegyada kala-baxa xisaabaadka.

“Nidaamka is-waafajinta”-

a) waxaa loola jeedaa hannaan macaamiisha ay isku dhaafsanayaan xogaha la xiriira lacagaha ama hantida loo wareejinayo macaamiisha kale, iyadoo la marayo nidaam dhexe ama hal xarun; iyo
b) waa hab lagu go’aaminayo ama lagu xisaabinayo xaaladda ka-qeyb-qaateyaasha oo ka kooban laba dhinac ama in ka badan, iyadoo lagu salaynayo kala-baxa xisaabaadka dhexmaray;

“Joojinta heshiiska” waxaa loola jeedaa nidaam lagu joojinayo heshiis hore u jiray, kaasoo wakiilka dhexe uu isaga ilaalinayo khasaaro kaga imaan kara hay’adda ama qofka fulin waayey wajibaadka laga rabay;

“Xisaab isu-celinta” waxaa loola jeedaa marka ay laba dhinac go’aansadaan in ay joojiyaan heshiiska u dhexeeya sabab jirta awgeed, marka la joojiyo heshiiska labada dhinac waa in ay isu celiyaan lacagaha ay isku yeeshaan;

“Rahan” waxaa loola jeedaa hanti ama damiinu-maal kaasoo loo adeegsanayo damaanad-qaad si loo xaqiijiyo waajibaadka labada dhinac ama midkood,

“Guddi” waxaa loola jeedaa Guddiga Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka;

“Kaarka Amaahda” waxaa loola jeedaa kaar u oggolaanaya qofka sita in uu ku gadan karo agab iyo adeeg taas oo amaah ku ah akoonkiisa, muddo ka dibna laga rabo in uu dib u bixiyo;

“Khatarta Amaahda” waxaa loola jeedaa khatarta ka iman karta heshiiska amaahda maaliyadeed ee dhexmara laba dhinac oo uu midkood bixin waayo deynta oo dhammeystiran xilliga lagu balamo.

“ Macmiilka”:

a) waa hay’ad ama shakhsi, kaasoo adeegsaday ama ku haminaya in uu adeegsado agabka iyo adeegga uu bixiyo fuliye ama hay’adda adeegga lacag-bixinta, si toos ah ama si dadban; iyo

(b) waxaa ka mid ah macaamiisha ku xiran shrikadda qaabilsan lacag-bixinta.

“Kaarka lacag-qaadashada” waxaa loola jeedaa kaar ama hab si toos ah lacagta loogala bixi karo akoonka hay’adda lacagta lagu keydiyey si wax loogu gato;

“Fulin-waa”:

a) waxaa loola jeedaa marka dhinac ka soo bixi waayo shuruudii ay ku heshiiyeen Bankiga Dhexe oo ah Fuliyaha, hawl-wadeenka iyo ka-qeyb-qaataha; taasoo ku qeexneyd heshiis dhexmaray laba dhinac; arintani waxay la xiriirtaa lacag ku maqan dhinaca ka-qeyb-qaataha;

b) sidoo kale waa marka lagu guul-dareysto bixinta lacagta ama hantida oo dhammeystiran sida ku cad shuruudaha iyo nidaamka degsan.

“Maareynta Fulin-waaga deymaha”

a) waxaa loola jeedaa, nidaaam loo dejinayo kuwa bixin waaya deymaha iyo hab looga fogaanayo khataraha ka dhalan kara markii deynta la bixin waayo;

b) Nidaamka loo maareynayo waxaa ka mid ah:

   i. xisaab isu-celinta;
   ii. u-kala-celinta xisaabaha furan;
   iii. xaqiijinta iyo qabashada damaanadda; iyo
   iv. in la helo hababka kale oo lagu sugi karo damaanadda rahmadda.

”Fulin-waayaha” waxaa loola jeedaa talaabooyinka laga qaadayo ka-qeyb-qaataha fulin waaya, iyadoo la raacayo nidaamka maaraynta fulin la’aanta wajibaadka lacag-bixin- waayaha.

“**Wareejinta lacagaha elektarooniga ah”** waxaa loola jeedaa marka uu qofku bixinayo si guud ama qeyb ahaan lacagaha isagoo adeegsanaya kaarkiisa keydka ama kaarkiisa amaahda , isagoo isticmaalaya xisaabtiisa bangiyada , adeegsanayana alaadaha kala duwan ee lacagha la isugu diro iyo qalabyada kale. Iyadoo ay ka reebanyihiin jeegagga boostada, kuna jiraan:

a) mishiinka fudud ee wax lagu iibiyo;
b) mishiinka lacagta lagala baxo;
c) habka lacagta la isugu diro ee taleefanada; iyo

d) dhammaan Lacagaha kale ee la iskugu diro hababkale sida, internetka iyo wadiiqooyinka kale ee isgaarsiinta

“Lacagta elektarooniga ah” waxaa loola jeedaa lacag elektaroonig ah oo qiimo ahaan u dhiganta lacagta caadiga ah, taasoo uu sheeganayo soo-diruhu sida:

a) mid ku keydsan aaladaha lacag-bixinta sida: kaararka lacagta, taleefoonada, ama kumbiyuutarada;
b) lacagta uu helo waa in aysan ka yaraan qiimaha lacagta caadiga ah; iyo
c) waa in ay tahay adeegsigeeda lacag-bixintaasi mid bulshada dhexdeeda laga oggol yahay.

“Hay’adda Maaliyadda” waxaa loola jeedaa hay’ad maaliyadeed oo haysata shati sida uu qabo Sharciga hay’adaha maaliyadda ee 2012;

“Ka-qeyb-qaate Shisheeye” waxaa loola jeedaa Hay’ad ka hawl-gasha gudaha Soomaaliya laakiin asalkeedu ka diiwaan-gashan yahay ama laga leeyahay meel ka baxsan Soomaaliya;

“Habka kala-wareejinta guud” waxaa loola jeedaa hannaan la isku dhaafsanayo lacagaha, tilmaamo la isugu wareejinayo lacagaha ama waajibaadyada kale ee qofka saaran, iyadoo hannanka lacag is-dhaafsiga uu yahay mid dhammeystiran;

“**Habka Isku Xiranka**”:

a) waxaa loola jeedaa is-waafajinta labo nidaam ama ka badan si ay awood ugu helaan in ay isku xirmaan una wada shaqeeyaan, iyadoo la adeegsanayo hab farsamo ama sharci; iyo
b) waxaa ka mid ah in labo hab oo kala duwan ama laba macaamiil ay lacag isku wareejin karaan ama labo akoon oo hay’ado kala duwan ah ay lacag isu diri karaan si caqabad la’aan ah.

“Khatar Sharci” waxaa loola jeedaa marka aad Sharciga ama xeer-nidaamiye ugu dhaqantid si aan sharciga waafaqsanayn taasoo keeni karta khasaare;

“Shati-qaate” waxaa loola jeedaa Fuliye, hay’ad ka shaqeysa nidaamka lacag- bixinta ama bixisa adeegga lacag-bixinta;

“Khatarta lacag-yarida” waxaa loola jeedaa marka ka-qeyb-qaateyaasha qeybaha ka ah adeegga lacag-bixinta aysan haysan lacag caddaan ah oo ku filan, si ay ugu maamulaan hawlaha joogtada ah ee hay’adooda ama ay ku gutaan wajiibaadka maaliyadeed ee laga rabo, hasa yeeshe ay suurto-gal tahay in ay awoodaan muddo kadib;

“Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka” waxaa ka mid ah dhammaan hay’adaha, kaabayaasha, nidaamka, hawlaha, sharciyada, xeer-nidaamiyaha, iyo hab-raacyada Soomaaliya, haddii ay yihiin kuwa guud ama kuwa gaar u ah ee la xiriira hababka lacag-bixinta, fuliyaha, hay’adaha lacag-bixinta, adeegga lacag-bixinta, agabka lacag-bixinta iyo isticmaalayaasha hannaanka lacag-bixinta;

“Isku jaangoyn” waxaa loola jeedaa dhammeystirka wajibaadka ka dhexeeya hay’adaha ama shakhsiyaadka, iyadoo la yareynaayo tirada iyo dhaq-dhaqaaqyada lacagaha badan, si ay u bixiyaan hay’adaha lacagta dheeriga ah ee lagu yeesho marka u dambeysa;

“Maareynta jaangoynta” waxaa loola jeedaa diyaarinta hab-qoraal ah oo kulminaya qeybaha kala duwan ee qaan-sheegatooyinka, waajibadyada, iyadoo la isugu geynayo hal qaan-sheegad ama hal waajib sida: isku jaangoynta laba, hay’adood ama hay’ado badan, jaangoynta heshiis la beddelay, xisaab isku-celinta wada jirka ah ama isku dhafka qaar ka mida ah;

"Heshiis Beddelid" waxaa loola jeedaa hannaan loo marayo in la baabi`iyo heshiis hore oo u dhexeeyey laba dhinac oo kala ah iibiye iyo iibsade, labada dhinac ayaa beddelaya heshiiskoodii hore, iyadoo iibiyaha uu isku beddelayo gate halka gatuhu uu isku- beddelayo iibiiye, iyagoo gelaya heshiis cusub;

"Sarkaal" waxaa loola jeedaa hawl-wadeen ka shaqeeya fuliyaha, adeegga lacag-bixinta, sida maamule ama qof kasta oo ka shaqeynaya ama loo siiyey awood in uu qabto hawlaha la xiriira fuliyaha, adeegyda lacag-bixinta, sidoo kale qeyb ka ah maamulka hay'adaha maaliyadda ee ka dhisan gudaha Soomaaliya;

"Khatar Hawleed" waxaa loolaa jeedaa khataraha la xiriira nusqaan ku timaada hawlaha hay'adda dhexdeeda ah, maamulkeeda, qaladaad ka dhaca shaqaalaha ama xaalad uga timaada dibada, taasoo sababta hoos dhac ama kala go' ku yimaada adeegii ay bixinayeen fuliyihu ama hay'adaha lacag-bixinta;

"Fuliye/Hawl-wadeen" waxaa loola jeedaa Bankiga Dhexe ama hay'ad kasta oo uu Bankiga Dhexe siiyay shati in ay uga shaqeyn karto adeegyada lacag-bixin ta, adeegga jaangoynta ama is-weydaarsiga lacagta; sidoo kale hawl-wadeenka ayaa noqon kara wakiil jaangoyneed ama xarun dhexe oo lacagaha la isku weydaarsado;

" Ka-qeyb-qaate"

a) waxaa loola jeeda xubin loo oggolaaday in uu qeyb ka noqdo nidaamka lacag-bixinta, lana siiyey awood uu lacag ugu wareejin karo ka-qeyb-qaateyaasha kale ee nidaamka ugu xiran si toos ah ama si dadban;
b) marka habka tooska loo eego, waa marka xubinta nidaamka isticmaalaya uu isagu bixinaayo qaantiisa isagoo anan cidna maraynin, sidoo kalena bixinaaya qaanta macaamiishiisa iyo qaanta kuwa sida dadban ugu xiran nidaamka; iyo
c) xubin dadban waa mid ku tiirsan xubin kale oo nidaamka lacag-bixinta toos ugu xiran lacagna ku kala wareejin kara si uu u qaan baxo.

"Kaarka Lacag-bixinta"

a) waxaa loola jeeda kaar, buuga boonada ama qalab kale, sida lambarrka sirta ama hab kasta oo loogu furan karo akoonka, taasoo lacag loogala bixi karo ama lacag looga diri karo; iyo
b) waxaa kale oo ka mid ah kaararka amaahda, qaanta ama kaararka kale ee wax lagu kaydsado.

"**Tilmaamaha Lacag-bixinta"** waxaa loola jeedaa hab elektaroonik ah ama hab muuqda ah kaasoo lagu dalbanayo wareejin lacag, hanti ama hababka kale ee lacagaha ay isku weydaarsan karaan, fuliye iyo ka-qeyb-galeyaasha hannaanka lacag-bixinta;

"Aaladda Adeegga Lacag-bixinta"-

a) waxaaa loola jeedaa hab la taaban karo ama aan la tabaan karin, kaasoo qofka awood u siinaya in uu helo lacag, adeegga, agab uu ku bixin karo, kuna wareejin karo lacag; iyo
b) hababka waxaa ka mid ah, jeegaga, qaabka lacagta caadiga ah ama agabyada lacagaha la isugu diro (mishiinada lacagaha lagala baxo, mishiinada wax lagu iibiyo, internet-ka, telefoonada, kaararka lacag-bixita), waxaa kaloo ka mid ah kuwa lagu keydsado lacagaha elektarooniga ah.

"Adeegyada lacag-bixinta"-

a) adeegyadan waxaa ka mid ah:
   i. lacag dhigashada iyo lacag la bixid;
   ii. fulinta dhaqdhaqaaqyada maaliyadda;

iii. soo-saarista ama qabashada habka lacag-bixinta;
iv. bixinta adeegayada xawilaadaha; iyo
v. adeegyada kale ee lacagaha la isugu diro.

b) sidoo kale soo-saarista lacagaha elektarooniga ah iyo aaladaha lacagaha elektarooniga ah;
c) laakiin kama mid ahan adeegyada tooska ah (online) sida internet-ka dhexdiisa, isgaarsiinta ama shabakadaha lagu galo.

"Adeeg-bixiye maaliyadeed" waxaa loola jeedaa qofka ama hay'ad leh shati uu soo saaray Bankiga Dhexe, si uu uga shaqeeyo adeegga lacag-bixinta;

"**Hannaanka lacag-bixinta"**

a) waxaa loola jeedaa hannaanka lacag-bixinta, is-waafajinta iyo nidaamka xallinta lacagaha;
b) waxaa kaloo ka mid ah:
   i. agabyada, hab-raacyada, iyo xeer-nidaamiyeyaasha la raaco marka ay lacag isu wareejinayaan adeeg-bixiyeyaashu dhexdooda; iyo
   ii. ka–qeyb-qaateyaasha iyo hay'addaha ka shaqeeya habaynta iyo hagaajinta hannaanka lacag-bixinta.

"Kala-baxa xisaabaadka waqtiga la taagan yahay" waxaa loola jeedaa marka ugu dambeysa ee lagu kala-baxayo xisaabaadka iyo waajibaadyada lacagaha la is-weydaarsaday saacadahaas iyo maalintaas, iyadoo loo fiirinayo dhaqdhaqaajinta lacagaha waqtiga shaqada ee maalintaas;

"Adeegga Xawilaadda" waxaa loola jeedaa adeeg ka shaqeeya dalka gudihiisa iyo dibadiisaba, waana hab lacagaha isugu xawili karaan laba qof oo kala jooga goobo kala duwan, iyagoo isticmaalaya xubin ka tirsan nidaamka lacag-xawilidda isla markaana adeegsanaya hab elektaroonik ah, lacag caddaan ah, jeeg ama dhammaan siyaabaha kala duwan ee lacagaha la isugu diro. Loo-diruhu wuxuu heli doonaa fariin caddeynaysa in lacag loo soo xawilay;

"Sugitaanka Mulkiyadaha" waxaa loola jeedaa maal-gashiyada ku saleysan mid laga gorgortami karo iyo mid aan laga gorgortami karin, taasoo qofka siinaysa lahaansho mulkiyadeed maal-gashigiisa sida, shahaadada rahanta, saamiga iyo waraaqaha damaanadda;

"Kala-bax" waxaa loola jeedaa oofinta waajibaayada, iyadoo la wareejinayo lacagaha ama sugitaanka mulkiyadaha iyo wixii agab maaliyadeed ah oo dhexmaray labo xubnood iyo wixii ka badan;

"Akoonka kala-baxa xisaabaadka" waxaa loola jeedaa akoon ka furan Bankiga Dhexe oo loogu talo-galay in lagu hayo lacagaha ka-qeyb-qaateyaasha nidaamka lacag-bixinta si ay ugu kala-baxaan xisaabaadka dhexmara ka-qeyb-qaateyaasha kale ee qeybta ka ah Hannaanka Lacag-bixinta;

"Wakiil kala-baxa xisaabaadka" waxaa loola jeedaa hay'ad maamusha hannaanka lacag kala-wareejinta ama heshiisyada kale, taas oo loo baahan yahay marka la kala baxayo ama xisaabaadka la kala wareejinayo lacagaha, waxayna ka-qeyb-qaateyaasha uga furtaa xisaabaad nidaamka dhexdiisa taasoo lagu keydinayo lacagaha loo kala wareejinayo ka-qeyb-qaateyaasha adeegsanaya nidaamka lacag-bixinta;

"Khatarta kala-baxa xisaabaadka " waxaa loola jeedaa khatarta ka iman karta marka hal dhinac uu ku guul-dareysto in uu fuliyo waajibaadka kaga aaddan dhinaca kale ama wakiilka kala-baxa xisaabaadka;

"Nidaamka kala-baxa xisaabaadka" waxaa loola jeedaa nidaaam uu asaasay uuna maamulo Bankiga Dhexe ama hay'adaha kale kuwaasoo lagu fulinayo waajibaadka la xiriira lacag-bixinta, sidoo kale hantida iyo adeegyada kale ee maaliyadda;

"isku-xire" waa hab fududaynaya xiriirka u dhexeeya hay'adaha ka shaqeeya adeegga lacag-bixinta ama nidaamyo kala duwan;

"Hannaan" waxaa loola jeedaa heshiis ka dhexeeya seddex dhinac ama in ka badan kuwaasoo isticmaalaya hal nidaam iyo heshiis qaabaysan, kaasoo sameynaya is-waafajin ama fulin dalabka lacag-wareejinta u dhaxeysa dhinacayada; waxaa ka mid ah: nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta lacag-bixinta, kala-baxa xisaabaadka, iyo xallinta lacag-bixinta, balse waxaan ku jirin:

a) xarun is-waafajineed oo uu Sharci kale aqoonsan yahay;
b) nidaam ay Hay'ad gaar u leedahay si ay ugu adeegsato fulinta arrimaheeda maamul ee gaarka ah; nidaamkaas oo aan ka-qeyb-qaateyaal kale u sameynin is-waafajinta, kala-wareejinta iyo kala-baxa xisaabaadka lacagaha; iyo
c) Nidaamyada ama heshiisyada kale ee uu Sharci qeexayo.

"Hannaanka lacag-bixinta muhiimka ah" waxaa loola jeedaa hannaan lacag-bixin oo awood u leh in uu keeno ama gudbiyo carqalad baahsan, waxaana ka mid ah hannaan lacag-bixineed oo keligiis ah ama ah kan ugu weyn marka la eego Wadarta guud ee qiimaha lacag-bixinta; iyo

"Khatarta baahsan" waxaa loola jeedaa khatar ka dhalan karta marka hal ka- qeyb-qaate uu gudan waayo waajibkiisa, taasoo keenta in ay ka-qeyb-qaateyaasha kalena fulin waayaan waajibaadka laga filayey.

Qodobka 3^{aad}
Ujeeddada Sharciga

Ujeeddooyinka sharcigani waa:

1. Kor-u-qaadista bed-qabka iyo ilaalinta wax-ku-oolnimada iyo hufnaanta nidaamka Lacag-bixinta Qaranka.
2. Kor-u-qaadista xasiloonida guud ee nidaamka maaliyadda Soomaaliya.
3. Yareynta khatarta iyo waxqabad la'aan ku iman karta Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka.
4. Kor-u-qaadista awoodda Bankiga Dhexe si uu u abuuro una maamulo nidaamka lacag-bixinta midaysan ee qaranka.
5. Kobcinta maal-gashiyada iyo ilaalinta macaamiisha.

Qodobka 4^{aad}
Dabaqaad

Sharcigan waxaa lagu dabaqayaa:

1. Hawl-wadeen nidaam lacag bixin, nidaamka is-waafajinta, nidaamka kala-baxa xisaabaadka, iyo
2. Bixiyaha adeegga lacag bixinta.

QEYBTA 2^AAD
QAAB-DHISMEEEDKA HAY'ADDA

Qodobka 5^aad
Awoodaha iyo Wajibaadka Bankiga Dhexe

Bankiga Dhexe wuxuu awood u leeyahay sidoo kalena qaban karaa hawlaha soo socda:

1. In uu qaabeeyo, dhaqan-geliyo nidaamka lacag-bixinta si waafaqsan hal-beegyada caalamiga ah.
2. Shati-siinta, nidaamінta, kor-joogteenta iyo kormeerka Fuliyaha nidaamka bixinta, Is-waafajinta, Nidaamka is-waafajinta iyo bixiyaha adeegga maaliyadeed.
3. Nidaaminta iyo kormeerka shaqooyinka lacagaha elektarooniga ah.
4. Qeexitanka xeernidaamiyaasha lagu dhaqayo, lagula soconayo, sidoo kalena lagu ilaalinayo bed-qabka Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka.
5. In uu noqdo hawl-wadeenka, abaabulaha, aasaasaha hay'adaha ka shaqeeya dhinaca hal-abuurada casriga ah si waafaqasan sharciga.
6. In uu go'aamiyo shuruudaha guud iyo kuwa gaarka ah, hab-raacyada, xeer-nidaamiyaha si waafaqsan Sharcigan, kuwaasoo lagu dhaqayo hay'ad kasta oo qaadatay shatiga, iyadoo la hubinayo in ay dhaqan-geliyeen shuruudaha, hab-raacyada iyo xeer-nidaamiyaha.
7. Soo-saarista xeer-nidaamiyeyaal, awaamiir, habraacyo, wareegtooyin kuwaasoo lagu xaqiijinayo ka gun-gaarista ujeeddooyinka dhaqan-galka Sharcigan.
8. In uu diyaariyo xeer-nidaamiyal lagu qaabaynayo adeegyada bixinta, is-waafajinta, xallinta lacag-bixinta, gaar ahaan:
   a) maareynta xisaab isu-celinta;
   b) habka wadaagga xogaha iyo xakameynta khataraha;
   c) dhammeystirka xallinta iyo kala-baxa xisaabaadka ugu dambeeya ee lacag-bixinta; iyo
   d) arrimaha kale ee la xiriira yareynta khataraha ka dhalan kara nidaamka.
9. Diyaarinta habka loo qabanayo damaanadaha maaliyadda.
10. In uu xaqijiyo dadka isticmaala adeegga lacag-bixinta in loola dhaqmo si siman oo daah-furan.
11. In uu sameeyo Hagayal Xeer nidamiyal iyo wareegtoyin Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka::
   a) in uu aruriyo, faafiyo dhammaan xogaha iyo warbixinada la xiriira nidaamka lacag-bixinta qaranka;
   b) in uu mas'uul ka yahay dhaqan-gelinta Sharcigan; iyo
   c) in uu qabto hawlaha la xiriira hannaanka lacag-bixinta sida: is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka iyo wixii kale oo la xiriira nidaamka lacag-bixinta, si uu uga miro-dhaliyo hawlaha uu xilsaaran yahay.

Qodobka 6aad
Hawlaha Joogtada ah ee Bankiga Dhexe

1. "Bankiga Dhexe Wuxuu bixinayaa adeegyada sida:"
   a) nidaamka bixinta, is-waafajinta iyo kala-bixidda xisaabaadka lacagta; iyo
   b) hawl-wadeenka, ka qeyb-qaata is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka hannaanka lacag-bixinta.
2. Bankiga Dhexe wuxuu awood u leeyahay:
   a) in uu asaaso, lahaado kana-shaqeysiiyo, qeyb ka noqdo milkiyadda nidaamka bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka lacag-bixinta;
   b) in uu ahaado xarun u dhexaysa Hay'adaha ka qeyb-qaata lacag-bixinta;
   c) in uu u furo, hayo akoonada ay lacagaha ku keydsadaan fuliyaha iyo Hay'adaha qeybaha ka ah hannaanka. iyagoo u isticmaalaya is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka iyo ka-qeyb-qaateyaasha kale ee hannaanka Lacag- bixinta;
   d) in uu ka hayo damaanad ka-qeyb-qaateyaasha iyo hawl-wadeennada kale, taasoo loo isticmaali karo is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka hannaanka Lacag-bixinta;
   e) in uu fidiyo deyn maalinle ah, habeen-dhax ah iyo shuruudaheeda ama deyn kale oo laga haynayo dhamaanad ku habboon;
   f) in uu qabto adeegayada xisaab isu-celinta, xarunta is-waafajinta iyo qabashada rahanta;
   g) in uu qeyb ka noqdo hawlaha is-waafajinta iyo hawl-gallada kala-baxa xisaabaadka;
   h) in uu noqdo xarun dhexe oo lagu keydiyo rahanta (Securities) ama in uu rukhsad u siiyo Hay'adaha kale in ay noqodaan xarun lagu keydiyo rahanta;
   i) in uu noqdo wakiilka kala-baxa xisaabaadka damaanadaha;
   j) in uu isku-duwe ka noqdo hawlaha adeegga lacag-bixinta kaasoo ay qeyb ka yihiin daneeyayaasha kale oo ay khuseyso;
   k) in uu sameeyo guddi ka talo bixiya nidaaminta, kor-joogtaynta iyo kormeerka nidaamka lacag-bixinta qaranka; iyo
3. Bankiga Dhexe wuxuu qabanayaa hawlaha ay ka mid yihiin nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka, kuwaas oo ka mid noqonaya:
   a) nidaamka Kala-baxa xisaabaadka Waqtiga la Taagan yahay;
   b) xarunta is-waafajinta adeegga elecktroniga ah;
   c) isku xirka dhaqdhaqaaqyada maaliyadda ee qaranka; iyo
   d) nidaamka bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka ee uu Bankiga u arko in ay yihiin muhiim ah.
4. Isagoo gudanayo hawlihiisa ama adeegsanaya awoodda Sharcigu siinayo, Bankiga Dhexe, waa inuu dhaqan-geliyaa xeer-nidaamiyaha caalamiga ah ee la xiriira Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka.

Qodobka 7aad
Dhisidda Guddiga Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka

1. Bankiga Dhexe waa in uu asaasaa guddiga nidaamka lacag-bixinta qaranka.
2. Guddiga wuxuu noqonayaa madal kala talinaysa Bankiga Dhexe arrimaha soo socda:-

a) diyaarinta istaraatijiyado lagu horumarinayo Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka;
b) dejinta xeer-hawleedka iyo farsamooyinka ee saameynta ku leh nidaamka Lacag-bixinta Qaranka oo ay ka mid yihiin adeegyada lacag-bxinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka (Xasilinta xisaabaadka) iyo damaanadaha;
c) in uu qeexo nidaamyada cusub ee lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka ee lagu horumarin karo Dawladda Soomaaliya;
d) in uu isku xiro daneeyeyaasha, si loo dhaqan-geliyo horumarinta Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka; iyo

3. Bankiga Dhexe ayaa xoghayn ka noqonaya guddiga Hannaanka Lacag-bixinta Qaranka.
4. Guddiga talo-bxinta wuxuu ka koobnaanayaa:
   a) Guddoomiyaha Bankiga Dhexe oo noqonaya guddoomiyaha guddiga;
   b) Agaasimaha sare ee lacagaha iyo Nidaaminta Hab-maaliyadeedka Bankiga Dhexe;
   c) Xubin ku xeel-dheer arrimaha hannaanka lacagta bixinta oo uu soo magacaabo Guddoomiyaha Bankiga Dhexe.
   d) Agaasimaha Guud ee Wasaaradda Maaliyadda;
   e) Maareeyaha Guud ee Hay'adda Isgaarsiinta Qaranka;
   f. Guddoomiyaha Ururka Bankiyada Soomaaliya
   g. Xubin kasocota ururka shirkaddaha bixiya adeegga lacagta taleefanada
   h. iyo cidii kale ee guddoomiyaha Bankigu u magacaabo iyada oo lagu soo daabacayo websit-ka Bankiga Dhexe.
5. iyadoo la raacaya tilmaamaha Bankiga Dhexe, guddigan wuxuu ku shaqeynayaa hab-raacayo u gaar ah ee uu soo saaro Bankiga dhexe"

QEYBTA SEDDEXAAD
SHATI- BIXIN

Qodobka 8aad
Awoodda Shati-bixinta iyo Kormeerka

Bankigu wuxuu awood u leeyahay in uu bixiyo shatiga, isla markaana uu kormeero:

1. Dhammaan hawl-wadeennada iyo Hay'adaha ka shaqeeya Hannaanka Lacag-bixinta, is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka.
2. Cid kasta oo qabata adeegyada lacagaha lagu bixiyo.

Qodobka 9aad
Mamnuucidda Shaqeyn Shati La'aanteed

1. Cidna kama shaqeyn karto Hannaanka Lacag-bixinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka iyo dhammaan adeegyada kale ee la xiriira, iyagoo aan shati laga haysan Bankiga Dhexe.
2. Mamnuucidda ku cad faqradda (1) ee Qodobkan, laguma dabaqi karo Hannaanka Lacag-bixinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka iyo dhammaan adeegyada kale ee uu bixiyo Bankiga Dhexe.

Qodobka 10aad
Hawlaha iyo Adeegyada uu Nidaamiyo Bankiga Dhexe

Hawlaha iyo adeegyada soo socda waxaa nidaaminaya Bankiga Dhexe sida uu qabo sharcigan:

1. Tilmaamaha is-waafajinta lacag-bixinta ee u dhexeeya hay'adaha maaliyadda iyo kuwa aan aheyn.
2. Hubinta tilmaaamaha waajibaadyada is-waafajinta xisaabaadka la is-dhaafsaday.
3. Lacagaha laysugu dirayo koontooyinka, iyadoo la adeegsanayo aaladaha elektaroonikada ah.
4. Qulqulka lacagaha laysugu diro aaladaha danabeysan ama elektroonikada.
5. Bixinta adeegyo casri ah, si loo fududeeyo isku beddelidda marinnada iyo maareynta xogaha nidaamka is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka ee hawl-wadeenka ama adeeg- bixiyeyaasha Hannaanka Lacag-bixinta.
6. Fududaynta isku-xiranka nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka iyo adeegyada kale ee u dhexeeya Hay'adaha bixiya adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha, macmiisha gudaha iyo dibadaba.
7. Bixinta adeegyada lacag-bixinta ee elektarooniga ah.
8. Dhisidda shabakad isgaasiineed oo u dhaxeysa hay'adaha maaliyadda.
9. Dalbashada ama gudbinta tilmaamaha lacag-bixinta.
10. Keydinta macluumaadka xambaarsan ujeeddooyin saameynaya lacag-bixinta.
11. Soo-saarista agabka lacag-bixinta.
12. Dejinta marinnada la isugu gudbiyo lacagaha sida mishiinada yaryar (POS), mishiinada lacagaha lagala baxo (ATM), xarumaha wakiilada kale, adeegyada internet-ka ku shaqeeya iyo meelaha kale ee lacagaha la isugu diro.
13. Hawlaha ama adeegyada kale ee uu Bankigu ku qeexi doono xeer-nidaamiyeyaasha.

Qodobka 11aad
Codsiga Shatiga

1. Cid kasta oo daneyneysa in ay hawl-geliso nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka waa in ay shati ka soo dalbataa Bankiga Dhexe.
2. Cid kasta oo daneyneysa in ay bixiso adeegga nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka waa in ay shati ka soo dalbataa Bankiga Dhexe.
3. Dhaqan-gelinta faqradaha (1) iyo (2) ee Qodobkan, waxaa loo marayaa xeer-nidaamiyaha uu sameeyo Bankiga Dhexe, iyadoo lagu lifaaqayo dukumentiyada, xogaha iyo khidmadda ku qeexan xeer-nidaamiyaha.

Qodobka 12aad
Bixinta Shatiga

1. Ka dib markuu Bankiga Dhexe helo araajida shatiga ama marka loo soo diro dukumentiyada codsadaha looga baahan yahay oo dhammeystiran, Bankiga Dhexe Muddo (90) maalmood gudahood ah ayuu go'aan kaga gaarayaa bixinta shatiga haddii uu ku qanco in uu codsadahu soo buuxiyey shuruudaha xeer- nidaamiyaha uga degsan bixinta shatiga.
2. Bankiga Dhexe wuxuu shatiga oggolaanayaa ka dib markuu qiimeeyo shuruudaha ku xusan xeer-nidaamiyaha, kuwaasoo xilli kasta wax lagu dari karo, lagana beddeli karo, haddii loo arko in ay ku habboon yihiin xaaladda taagan.
3. Shatiga lagu soo saaray si waafaqsan sharcigan, wuxuu jirayaa mudadda lagu cayimay xeer-nidaamiyaha Bankiga Dhexe.
4. Marka Bankiga Dhexe diido codsadaha arjigiisa:
   a) Bankiga Dhexe waa in uu sababeeyaa diidmadiisa, isla markaana uu ku wargeliyo codsadaha go'aanka diidmada ah muddo afar iyo toban (14) maalmood gudahood ah laga bilaabo maalinta go'aanka la soo saaro;
   b) codsadaha la diiday wuxuu dib u soo codsan karaa shatiga muddo lixdan (60) maalmood gudahood ah laga bilaabo maalinta uu helo go'aanka diidmada shatiga, haddii codsadaha uu soo dhammeystiro waxyaabihii ka dhimanaa oo keenay in shatiga loo diido; iyo
   c) Bankiga Dhexe waa in uu tixgeliyaa codsiga labaad isaga oo fiirinaya shuruudaha ku qeexan sharcigan, waxaana u furan in uu diido ama bixiyo shatiga codsadaha.
5. Codsadaha uu Bankiga Dhexe u diido shatiga sida ku cad faqradda (4)(c) ee Qodobkan, wuxuu rafcaan u qaadan karaa Guddoomiyaha Bankiga Dhexe soddon (30) maalmood guduhood, kadib marka uu helo go'aanka diidmada ah.
6. Rafcaanka ku cad faqradda (5) ee Qodobkan, waxaa go'aan ka gaaraya golaha sare ee maamulka Bankiga sida ku cad xeer-nidaamiyaha Bankiga.

Qodobka 13aad
Faafinta Shatiga

Bankiga Dhexe ayaa soddon (30) maalmood, ka dib bixinta oggolaanshaha shatiga, website-kiisa ku daabacaya magaca cosadaha shatiga loo oggolaaday, taariikhda shatiga la bixiyey iyo nooca ganacsiga shatiga la oggolaaday.

Qodobka 14aad
Noocyada Shatiyada

1. Iyadoo la raacayo xeer-nidaamiyaha Bankiga Dhexe wuxuu soo saarayaa shatiyo kala duwan sida ku cad sharcigan, kuwaas oo kala yeelanaya noocyo kala gaar ah iyo shuruudo kal duwan.
2. Shatigu waa in ay ku cadahay nooca ganacsiga, hawsha ama adeegga uu qabnayo shati-qaatuhu. Waa suurta-gal in labo shati lagu mideeyo hal shati laguna hawl-geliyo.
3. Shati-qaatuhu ma qaban karo ganacsi ama adeeg lacag-bixineed oo aan ahayn kan ku cayiman shatigiisa.

Qodobka 15aad
Diiwaan-gelinta Looga Maarmayo Shatiga

1. Bankiga Dhexe wuxuu diiwaan-gelin karaa codsade, si uu u bixiyo ama u maareeyo adeegga lacag-bixin iyadoo aan la siin shati, haddii maareynta nooca lacag-bxinta aysa keeni karin:
    a) ku lug-lahaansho ama khatar halis gelin karta suuqyada maaliyadda; ama
    b) dhaawac ku yimaada tartanka furan.
2. Diiwaan-gelinta waa in aysan takoorin qaar ka mid ah hay'adaha bixiya ama qabta adeegyda lacag-bixinta.
3. Diiwaan-gelintu waa in ay wafaqsanaantaa shuruudaha loo dejinayo.

Qodobka 16aad
Ka-qeyb-qaateyaasha Dadban

Bankiga Dhexe wuxuu ku xiri karaa ka -qeyb-qaateyaasha aan tooska ahayn in ay soo buuxiyaan shuruud la mid ah kuwa laga rabo ka-qeyb-qaateyaasha tooska ugu xiran, marka uu u arko khatar ku iman karta nidaamka, ayadoo lagu ogeysiinayo go`aanka fuliyaha hab qoraal ah.

Qodobka 17aad
Cusboonaysiinta Shatiga

1. Shati-qaatuhu waa in uu ka codsadaa Bankiga Dhexe cusboonaysiinta shatiga ka hor sagaashan (90) maalmood inta uusan ka dhicin.
2. Shatiga lagu soo saaray Sharcigan ayaa la cusbonaysiinayaa, ka dib markii la fuliyo shuruudaha isla markaana la bixiyo khidmadda lagu cusbooneysiinayo sida uu qabo xeer-nidaamiyuhu.

Qodobka 18aad
Codsiga, Khidmadaha iyo Cusboonaysiinta Shatiga

1. Bankiga Dhexe ayaa qeexaya khidmadaha nooc kasta oo shatiga ama diiwaan-gelinta ah taasoo uu Bankigu awood u leeyahay in uu ku bixiyo shatiga sida uu qabo Sharcigan, khidmadahan waxa ka mid ah:
    a) khidmadda aan celiska lahayn waa midda codsiga shati-siinta taasoo lagu daboolayo hawlaha shati-bixinta;
    b) khidmadda ugu horaysa ee diiwaan-gelinta ama shati-bixinta, waxana la bixinayaa marka ugu horaysa ee la oggolaado shatiga ama shahaadada diiwaan-gelinta.
    c) khidmadda sanadlaha ah ee shatiga ama diiwaan-gelinta waxaa la bixiyaa marka shatiga ama diiwaan-gelinta la cusboonaysiinayo.
2. Khidmadaha waxaa loo qaadayaa si xaq ah, isla markaana dheeli-tiran oo eex ka madax-bannaan.

Qodobka 19aad
Hay'adaha Maaliyadda ee Shatiga laga dhaafay

1. Banki ama hay'ad kasta oo arrimaha maaliyadda ka shaqeeya, isla markaana doonaya in uu bixiyo adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka waa in ay shati ka qaataan Bankiga Dhexe sida uu qabo Sharcigan iyo xeer-nidaamiyeyaashiisa.

2. Banki kasta oo qaata shatigiisa Banki sida uu dhigayo Sharciga Hay’adaha Maaliyadda, waxaa laga dhaafay in uu qaato shatiga adeegga lacag- bixinta sida ku cad Sharcigan.

3. Bankiga Dhexe wuxuu ka dhaafi karaa shati hay'ad kasta oo maaliyadeed taasoo ` Sharciga hay'adaha maaliyadda uu u fasaxayo in uu bixiyo adeegga lacag-bxininta.
4. Si kastaba ha ahaatee, Iyadoo ay jirto ka-dhaafid ku xusan faqradda (1) ee Qodobkan, Banki ama hay'ad kasta oo arrimaha maaliyadda ka shaqeysa, isla markaana bixisa adeegga lacag-bixinta, waa in ay u hoggaansantaa Sharcigan iyo xeer-nidaamiyeyaashiisa.
5. Banki kasta oo qaata shatigiisa Banki sida uu dhigayo Sharciga Hay'adaha Maaliyadda, waxaa laga dhaafay in uu qaato shatiga adeegga lacag- bixinta sida ku cad Sharcigan

6. Ma jiro Banki ama hay'ad maaliyadeed oo ka shaqeyn kara adeegga lacag- bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka, iyadoo aan haysan shati ansax ah.

Qodobka 20aad
Soo-bandhigidda Shatiga

1. Shati-qaatuhu waa in uu suraa nuqul ka mid ah shatigiisa dhammaan goobaha ganacisga ee hay'adda shatiga la siiyey sida xarumaha iyo laamaha,
2. Wakiilka bixinaya adeegga lacag-bixinta kaasoo matalaya shati-qaataha waa in uu suraa goobta uu ku shaqeynayo nuqul ka mid ah shatiga hay'adda uu wakiilka u yahay.

Qodobka 21aad
Lama Wareejin Karo Shatiga

1. Shatiga lagu soo saaro Sharcigan lama wareejin karo, iyadoo aan oggolaansho laga haysan Bankiga Dhexe
2. Shatiga aan lagu wareejin oggolaanshaha Bankiga Dhexe ma noqonayo mid sax ah.

Qodobka 22aad
Diiwaanka Shatiyada

1. Bankiga Dhexe waa in uu diyaariyaa keydka xogaha diiwaan-gelinta guud ee shatiyada la bixiyey iyo kuwa la hakiyey ama dib loola noqday.
2. Bankiga Dhexe waa in uu webseet-kiisa ku soo baahiyaa diiwaanka sidoo kalena waa in uu siiyaa nuqul hadba qofkii codsada.
3. Diiwaanka Shatiyada waxaa haynaya Diiwaan-haye fadhigiisu yahay Bankiga Dhexe, uuna magacaabay Guddoomiyaha Bankiga Dhexe ee Soomaaliya.

Qodobka 23aad
Hakinta Shatiga

1. Bankiga Dhexe wuxuu hakin karaa shatiga ka dib marka:
   a) uu ku qanco in Fuliyaha ama Hay'adda ka shaqeysa adeeggga lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka ay ku guul-daraysatay in ay soo buuxiso shuruudaha ku xusan xeer-nidaamiyaha;
   b) uu ku qanco in Fuliyaha ama Hay'adda ka shaqeysa adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka ay ku guul-daraysatay in ay soo

dhammeytirto kaabayaasha isgaarsiinta looga baahan yahay sida uu qeexay Bankiga;

c) uu ku qanco in fuliyaha ama Hay'adda ka shaqeysa adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka aysan u danaynayn ka-qeyb- qaateyaasha iyo macaamiisha; iyo

d) hay'adda ka shaqeysa adeegga lacag-bixinta uu sharci kale oo qoran uu ku amro in ay hakiso adeegga.

2. Bankiga Dhexe ma hakinayo shatiga isagoo aan u dirin wargelin Fuliyaha, hay'adda ka shaqeysa adeegga lacag-bixinta mudo 14 (afar iyo toban) maalmood, iyadoo fursad loo siinayo inuu muujiyo sababta aan looga hakinayn shatiga.

3. Haddii waxyaabaha ku xusan faqradda (1)(b) ee Qodobkan, ay saameyn halis ah ku yeeshaan xasiloonida maaliyadda ama siyaasadda lacagta, Bankiga Dhexe wuxuu isla markiiba wargelin dhaqso ah u dirayaa fuliyaha, hay'adda adeegga lacag-bixinta, go'aanka hakinta shatiga isagoo u raacinaya sababta go'aankiisa:

   b) marka shati-qaatuhu uu ku qancin waayo Bankiga Dhexe in uu xaliyey tuhunkii taagnaa, Bankiga Dhexe wuxuu hakinayaa shatiga ama wuxuu soo saarayaa go'aan ku qeexan xeer-nidaamiyaha;

   c) hakinta shatiga waxay noqon kartaa muddo kooban taasoo uu qeexayo xeer-nidaamiyaha, sidoo kale dib ayaa loo hakin karaa ka dib inta laga saxayo waxyaabaha uu Bankiga soo sheegay ama ciladaha ku arkay; iyo

   d) marka la hakiyo shatiga, Bankiga Dhexe waa in uu baahiyaa wargelinta hakinta shatiga 48 (afartan iyo sideed) saacadood gudahood, iyadoo la raacayo nidaam degsan.

Qodobka 24aad
Kala-noqoshada Shatiga

1. Bankiga Dhexe wuxuu la noqon karaa shatiga ka dib marka uu dhaco mid ka mid ah Arrimahan soo socda:

a) haddii shati-qaatuhu uusan ku shaqo bilaabin mudo 6 (lix biloold) ah;

b) haddii shati-qaatuhu uu joojiyo adeegga lacag-bixinta muddo dhan 30 (soddon) maalmood, iyadoo aysan jirin sabab maan-gal ah oo keeni karta in uu shaqada hakiyo;

c) haddii shati-qaatuhu uu jabiyo qodob ka mid ah Sharcigan;

d) haddii shati-qaatuhu diido ama uu ku guul-dareysto ama dayaco in uu fuliyo go'aanada iyo awaamiirta ka soo baxa Bankiga Dhexe ee shatiyada khuseeya;

e) Haddii ay Bankiga Dhexe u caddaato in shati qaatuhu uu u soo gudbiyo Bankiga xoga been-abuur ah ama uu qariyo xogo muhiim ah;

f) haddii shati-qaatuhu uu ka codsado in lagala noqdo shatiga;

g) haddii shati-qaatuhu uu diido in kormeere ka socda Bankiga Dhexe uu baaris ku sameeyo xaruntiisa, habka uu u shaqeeyo, dukumentiyadiisa, xogahiisa, ama diiwaankiisa;

h) haddii shati-qaatuhu nidaamka uu ku shaqeynayo caqabad ku yahay, bed-qabka, xasiloonida ganacsiga ama nidaamka maaliyadda, ama waxyeelo ku keeni karo danaha macaamiisha iyo ka-qeyb-qaateyaasha;

i) haddii shati-qaatuhu uu musalafo ama dacwad musalafnimo laga gudbiyo ama uu qaato go'aan ah in uu iskiis iska celiyo shatiga lana xaraasho hay'adda;

j) **Haddii"** shati-qaatuhu uu soo buuxin waayo shuruudaha qaadashada shatiga;

k) **Haddii”** nidaamka uu ku shaqeyanayo uusan u danaynayn danaha dadweynaha ama danaha ka-qeyb-qaateyaasha;
l) Iyo sababihii kale ee Sharcigu uu sheegayo
m) Bankiga Dhexe lama noqonayo shatiga ilaa uu ka siiyo wargelin muddo aan ka yarayn 21 (labaatan iyo kow) maalmood fuliyaha, Hay'adaha bixiya adeegga lacag-bixinta taasoo lagu sheegayo sababta loogala noqday shatiga.

2. Hadii shati-qaatuhu uu keeni waayo Bankiga Dhexe sababo macquula oo ann loogala noqon shatiga, Bankiga Dhexe waxa uu kala noqonayaa shatiga wuxuuna soo saarayaa go'aan ku haboon sida:
   a) waxaa laga dalbanayaa fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta, sarakiisheeda, shaqaalaheeda iyo wakiiladeeda, in ay dib u soo saxaan qaladaadkooda muddo uu Bankiga u cayimay;
   b) in lagu soo rogo ganaax lacageed fuliyaha, Hay'adda bixisa adeegga lacag-bixinta, sarakiisheeda, shaqaalaheeda iyo wakiiladeeda kaasoo ku qeexan xeer-nidaamiyaha;
   c) in laga qaado tilaabo kasta oo ku habboon fuliyaha, hay'adda bixisa adeegga lacag-bixinta taasoo ku qeexan Sharciga ama xeer-nidaamiyaha Bankiga Dhexe; iyo
   d) Kuwa lagala noqday shatiga wuxuu Bankiga Dhexe ku faafin doonaa wargelinta kala-noqoshada shatiga 7 (toddobo) maalood gudahood, iyadoo la raacayo sida ku qeexan xeer-nidaamiyaha .

Qodobka 25[aad]
Saameynta Kala-noqoshada iyo Hakinta Shatiga

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta taasoo lagala noqday shatiga ma bixin karto adeegga lacag-bixinta laga bilaabo maalinka laga noqdo shatiga.
2. Fuliyaha, Hay'adda bixisa adeegga lacag-bixinta oo lagala noqday shatigeeda ma sii wadi karto shaqooyinka ka dib maalinta laga hakiyo shatiga.
3. Hay'addii lagala noqdo ama laga hakiyo shatiga ma saameynayso:
   a) in ay hirgeliso heshiis la xiriira lacag-wareejin ama adeeg lacag-bixin, ay la galshay fuliyaha, hay'ad bixisa adeegga lacag-bixinta ka hor inta aan lagala noqon ama laga hakin shatiga; iyo
   b) ma taabanayso heshiisyada xuquuqaha, waajibaadyada iyo qaamaha ka horeeyey intii aan shatiga laga hakin ama lagala noqon.

QEYBTA AFARAAD
SHARCIYADA LAGU MAAMULAYO NIDAAMKA LACAG-BIXINTA
Qodobka 26[aad]
Sameynta Xeerka Nidaamka Lacag-bixinta

1. Fuliyaha, Hay'adda ka shaqeysa adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala- baxa xisaabaadka waa in ay dejisaa hab-raacyo lagu maamulayo nidaamka maareynta shaqada ee hay'adda loo siiyey shatiga oo ay ka mid yihiin ugu yaraan hab-raacyada soo socda:
   a) maareynta dhammaan khataraha kala duwan sida: yaraanshaha lacag caddaan ah (kaash-yarida), shaqooyinka, deymaha, sharciga lacag-dhaqista

iyo maal-gelinta argagixisada, warbixinnada, khatarta tiknoolajiyadda iyo sumcad xumida;
b) go'aan-ka-gaarista waqtiga ugu dambeeya ee kala-baxa xisaabaadka;
c) maamul-wanaagga shirkadaha, fududeynta, maareynta dhacdooyinka degdega ah, xuquuqaha iyo waajibaadka macaamiisha iyo hawl-wadeenka ka dhexeeya;
d) hirgelinta shuruucada guud iyo hab-raacyada lagu hagayo marka la kala wareejinayo lacagaha xilliyada caadiga ah iyo xilliyada ay jiraaan xaladaha gaarka ah;
e) Go,anka Xukunka iyo nidaamyada markuu is afgaran-waa yimaado;
f) xilliga macaamisha akoonadooda lagu shubayo lacagta;
g) qofka ah isku-xiraha nidaamka lacag-bixinta iyo Bankiga; iyo
h) sharciyada kale ee uu qeexayo Bankiga Dhexe.

2. Arrimaha ku xusan faqrada hore waa:
   a) in ay waafaqsan yihiin Sharciga, xeer-nidaamiyeyaasha, hab-raacyada iyo tilmaamaha uu soo saaro Bankiga Dhexe ee la xiriira maamulka nidaamka lacag-bxinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka;
   b) in uu ansixiyo Bankiga Dhexe inta uusan dhaqan-gelin fuliyaha;
3. Bankiga Dhexe wuxuu wax-ka-beddel ku sameyn karaa, joojin karaa ama meeshaba ka saari karaa "Go'aan" ku xusan qodobkan haddii loo arko muhiim;
   (b) haddii wax-ka-beddelka, hakinta iyo ka noqoshada Go,aan loo arko dan guud;
   (c) haddii loo arko danta ka-qeyb-qaateyaasha;
   (d) haddii aysan ku habboonayn danaha ka-qeyb-qaateyaasha mustaqbalka kuwaasoo adeegsan doona nidaamka lacag-bixinta iyo is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka;
   (e) arrimaha kale ee uu Bankiga Dhexe u arko in ay muhiim yihiin;
   (f) Fuliyaha, waxba kama beddeli karo Sharciga, nidaamka, qaab-dhismeedka maamulka, iyadoo aan oggolaansho laga haysan Bankiga Dhexe;
   (g) haddii ay dhacdo in ay is-waafajin waayaan shuruucda nidaam lacag-bixin iyo Sharcigan, xeer-nidaamiyaha, sharciyada, awaamirta, hab raacyada uu soo saaray Bankiga Dhexe, waxaa lagu dhaqmayaa sharcigan si is-waafajin la'aanta looga baxo;
   (h) sharciyada nidaamka lacag-bixinta waa in ay heli karaan ka-qeyb-qaateyaasha iyo cid kasta oo daneynaysa; iyo
   (i) sharciyada nidaamka lacag-bixinta waa in fuliyuhu ku baahiyaa webseet- kooda 14 (afar iyo toban) maalmood gudahood ka dib marka uu soo ansixiyo Bankiga Dhexe.

Qodobka 27aad
Adeegsiga Nidaamka

Hawl-wadeenka Nidaamka-

1. Waa in ay samaysaa sharciyo hufan, u dhigma hawlaha hay'adda, sidoo kalana aan kala soocaynin ka-qeyb-galeyaasha taasoo ay ku isticmaali karaan Hannaanka Lacag-bixinta.
2. Waa in aysan ka hor-istaagin adeegsiga nidaamka haddii aysan jirin khatar laga ilaalinayo, sida:

a) khataraha deymaha, kaash-yarida nidaamka ka iman karta;
b) khataraha kala-baxa lacag-bixinta; iyo
c) khataraha ka jira dhanka xogaha iyo khatarta gudaha hay'adda kuwaasoo keeni kara khasaaro lama-filaan ah.

QEYBTA SHANAAD
JOOGTEYNTA KORMEERKA
Qodobka 28aad
Kormeerka Nidaaamka Lacag-bixinta

1. Bankiga Dhexe waa in uu kormeeraa hawlaha nidaamka lacag-bxinta qaranka iyo adeegyada lacag-bixinta, si loo xaqiijiyo sugnaanta, bed-qabka iyo wax-ku- oolnimada nidaamka lacag-bixinta.
2. Bankiga wuxuu xilli kasta soo rogi karaa xeer-xidaamiye iyo shuruudo guud, si loo qabto adeegyada lacag-bixinta ama socod-siinta hawalihiisa.
3. Iyadoo aan waxba laga beddelayn faqradda (1) ee Qodobkan, Bankiga waxaa suurta-gal ah:
   a) in uu hab-raacyo u soo saaro hawl-wadeennada, Hay'adaha bixiya adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha si loo xaqiijiyo sugnaanta, bed-qabka iyo wax-ku-oolnimada nidaamka lacag-bixinta qaranaka;
   b) in uu soo saaro ama baddelo hab-raacyo kala duwan ee hawl-wadeennada, Hay'adaha adeegyada lacag-bixinta, ama macaamiisha si guud ama si gaar ah;
   c) in uu digniino u soo qoro hawl-wadeennada, Hay'adaha adeegga lacag-bixinta, iyo ka-qeyb=qaateyaasha;
   d) in uu amar ku soo rogo hawl-wadeenka haddii loo baahdo in wax-ka-beddel lagu sameeyo hab-raacyada ama tilmaamaha shaqada is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka lacag-bixinta; iyo
   e) baabi'inta ama hakinta hawl-galka Hannaanka Lacag-bixinta.

Qodobka 29aad
Amarrada Bankiga Dhexe

1. Bankiga Dhexe wuxuu soo saari karaa amarro:
   a) iyadoo loo eegayo maamulka ka shaqeeya adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka;
   b) iyadoo loo eegayo xiriirka ka dhexeeya hawl-wadeennada, Hay'adaha adeegyada lacag-bixinta iyo macaamiishooda; iyo
   c) ku aaddan hufnaanta habka fulinta, maamulka, dhaqan-gelinta qodobbada ku xusan Sharcigan iyo xeer-nidaamiyaha hoos yimaada.
2. Amarrada ayaa waxay khuseyn doonaan cid kasta oo ka shaqeysa, sida Hawl-wadeennada adeegga lacag-bixinta si guud, ka-qeyb-qaateyaasha ama qeyb ka mid ah, fuliyaha, Hay'adaha bixiya adeegga lacag-bixinta sida uu qeexo Bankiga Dhexe.
3. Iyadoo loo eegayo in la soo saaro amar iyo in kale si waafaqasan faqradda (1) ee Qodobkan, Bankiga Dhexe wuxuu tixgelinayaa qeyb ama dhammaan arrimaha soo socda:
   a) iyadoo la eegayo suurta-galnimada lagu aamini karo in uu ruux ku lug leeyahay ama ku lug yeelan karo fal kasta oo wax u dhimi kara nidaamka lacag-bixinta ama adeegyada lacag-bixinta kaasoo ku keeni kara khatar guud nidaamka lacag-bixinta;

b) iyadoo la eegayo suurta-galnimada lagu aamini karo in uu ruux ku lug leeyahay ama ku lug yeelan karo fal kasta oo wax u dhimi kara, ama uu fududaysan karo, sugidda iyo wax-ku-oolnimada nidaamka lacag-bxinita ama adeegyada lacag-bixinta;
c) Danaha guud ee dadweyanaha;
d) Xasiloonida Maaliyadda Qaranka; iyo
e) arrimaha kale ee uu Bankiga Dhexe u arko in ay yihiin kuwa muhiim ah.

4.—Bankiga Dhexe wuxuu amar qoraal ah ugu soo saari karaa shakhsi si uu qofkaas:
a) ka joojiyo in uu ku lug yeesho fal kasta oo wax u dhimi kara ama jebin kara nidaamka;
b) in la qaado talaaboyin muhiim ah si loo dhaqan-geliyo hab-raacyada ama is-beddelada lagu sameynayo nidaamka; iyo
c) in uu soo gudbiyo Bankiga Dhexe, bixiyo macaluumadka iyo dukumintiyada la xiriira amarka.

5. Bankiga Dhexe wuxuu si qoraal ah uga laaban karaa amar kasto uu soo saaro
6. Sida ku cad farqadda (5) ee qodobkan, haddii laga laabto amarka ama haddii aan laga noqon, Bankiga Dhexe wuxuu ku dhaqmayaa sida ku cad faqradda (3) ee Qodobkan.
7. Amarrada uu soo saaray Bankiga Dhexe waa in aysan saameyn ku yeelan wixii hore u jiray.
8. Qofka hela amarrada ku xusan qodobkan, waa in uu u hoggaansamaa fulinta amarrada muddada ku xusan qoraalka amarka.

Qodobka 30aad
Hanti-dhawraha Gaarka ah ee Bankiga Dhexe

1. Bankiga Dhexe wuxuu magacaabi karaa ama amri karaa hanti-dhawre madax-bannaan kaasoo baaritaan gaar ah ku sameynaya akoonada, buugaagta, dukumentiyada, keydinta xogaha, nidaamyada iyo arrimaha kale oo la xiriira, fuliyaha, hay’adaha adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha ee uu qeexayo Bankiga Dhexe.
2. Hay’adda lagu sameynayo baaritaanka sida ku cad faqradda (1) ee Qodobkan, waa in ay bixisaa oggolaansho buuxa, si loo baaro nidaamka shaqada, dukumentiyada, keydka xogaha, xisaabaadka waana in ay u suurta-gelisaa baaraha in uu hawshiisa u guto si hufan.
3. Wixii kharash ah oo ku baxaya baaraha madaxa-bannaan ee lagu soo sheegay faqradda (1) ee Qodobkan, waxaa bixinaya Bankiga Dhexe.

Qodobka 31aad
Baarintaanka

1. Bankiga Dhexe, isagoo gudanaya mas’uuliyadiisa, waa in uu baaritaano ku sameeyaa hawl-wadeennada, hay’adaha bixiya adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha iyo kuwa kale oo la xiriira ama wakiilada u ah.
2. Bankiga Dhexe wuxuu u magacaabi karaa sarkaal ka tirsan shaqaalihiisa ama xirfadle kale, si uu u fuliyo baaritaanka lagu sameynayo hawl-wadeennada, hay’adaha adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha; sarkaalka la magacaabo wuxuu leeyahay awoodaha soo socda:

a) wuxuu geli karaa dhismaha ganacsiga ee uu baarayo, qalabka iyo aaladaha lagu shaqeeyo;
b) wuxuu baarayaa Diiwaannada, dukumentiyada, koontooyinka iyo dhaqdhaqaayada xisaabaadaka;
c) wuxuu nuqul ka sameysan karaa dukuminti kasta iyo waxyaabaha kale ee uu u baahdo;
d) wuxuu qaadan karaa oo keliya nuqul ka mid ah ama sawiran karaa dokomintiga uu rabo ee uu u arko in ay muhiim u yihiin baritaanka;
e) wuxuu ka codsan karaa xog ama caawimaad cid kasta oo uu u baahdo; iyo
f) wuxuu waraysi la yeelan karaa sarkaal, shaqaale, wakiil ama cid kasta oo matalaysa hawl-wadeenka, hay'adda bixisa adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaateyaasha.

3. Hawl-wadeenka, Hay'adda adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha, faracyada ama wakiilka la baarayo waa in ay ku siiyaan baaraha dukumentiyada, macaluumaadka inta lagu guda-jiro baaritaanka.
4. Agaasimaha, sarkaalka, shaqaalaha ka shaqeeya Fuliyaha, hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka qeyb-qaateyaasha baaritaanka lagu sameynayo oo ku guul- daraysta, diida ama dayaca in uu siiyo baaraha dukumentiyada, xogaha ama taageerada looga baahan yahay taasoo uu awoodo ama uu hayo, waxaa Bankiga Dhexe uu awood u leeyahay in uu ganaaxo ama ka qaado talaabo kasta oo waafaqsan xeernidaamiyaha
5. Nuqulka warbixinta baaritaanka ee uu diyaariyey Bankiga Dhexe sida uu qabo Sharcigan waxaa loo dirayaa fuliyaha, hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaataha baarintaanka lagu sameeyey sida hoos ku qoran:
   a) xad-gudub kasta oo uu ku sameeyey Sharciga, xeer-nidaamiyaha, hab-raacyada, tilmaamaha, sharciyada, awaamiirta, shuruudaha kuwaas oo uu soo rogay Bankiga Dhexe;
   b) tallaaaboyinka wax lagu saxayo ee looga baahan yahay in uu qaado hawl-wadenka, hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaataha;
   c) muddada lagu fulinayo tallaabooyinka wax lagu saxayo;
   d) tallaabo kasta oo ku aaddan maamulka, ganaaxa iyo tallaaboyinka kale oo uu Bankiga Dhexe ka qaadayo hawl-wadeenka, hay'adda adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaataha, sarkaalka, shaqaalaha, wakiilka, faraca kuwaasoo ka tirsan hawl-wadeenka, hay'adda adeegga lacag-bixinta iyo ka-qeyb-qaataha.
6. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaataha waa in uu u soo gudbiyo Bankiga Dhexe warbixin xilliyeysan, si looga dheehdo fulinta tallaaboyinkii uu Bankiga Dhexe faray in uu saxo.
7. Marka Bankiga Dhexe uu arko in ay tahay muhiim in la sameeyo baaritaan ama in la dedejiyo baarista, waxaa fuliyaha, hay'adda adeegga lacag-bixinta, ama ka- qeyb-qaataha lagu sameynayaa baaritaan khaas ah, waxaana looga jeedaa in lagu ogaado bed-qabka maaliyadda ee fuliyaha, hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaateyaasha iyo haddii uu u hoggaansamay Sharcigan ama sharciyada kale ee lidka ku ah Lacag-dhiqisata iyo Maal-gelinta Argagaxisanimada, xeer- nidaamiyaha, hab-raacyada, go'aamada uu soo saaray Bankiga Dhexe. Haddii loo

baahdo, sida uu qabo Sharciga Bankiga Dhexe, wuxuu soo magacaabayaa sarkaal ama xirfadle madax-bannaan, si uu baaritaan ugu sameeyo Fuliyaha, Hay'adaha bixiya adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaateyaasha, faracyada, wakiilada; sarkaalka la soo magacaabo wuxuu yeelanayaa awoodda ku qeexan faqradda (2) ee Qodbkan.

Qodobka 32aad

Aqoonsiga Nidamaka Lacag-bixinta

1. Bankiga Dhexe waxuu u aqoonsanayaa nidaamka lacag-bixinta mid muhiim ah.
2. Aqoonsiga nidaamka lacag-bixinta waxaa lagu salaynayaa shuruudaha Bankiga Dhexe ee ku xusan xeer-nidaamiyaha.

Qodobka 33aad

Xogaha Muhiimka u ah Bankiga Dhexe

1. Bankiga Dhexe waa in uu helaa xog kasta oo la xiriirta nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka.
2. Bankiga Dhexe wuxuu uga baahan karaa Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-qaataha, faracyada, wakiilada in ay siiyaan warbxinnada sida uu qabo sharcigan iyo xeer-nidaamiyaha hoos yimaada.
3. Fuliyaha, Hey'adda adeegga lacag-bixinta iyo ka-qeyb-qaateyaasha waa in ay u soo gudbiyaan Bankiga Dhexe warbixinnada, diiwaannada, akoonada iyo xogaha kale ee la xiriira nidaamka maaliyadda, lacag-bixinta ama qabashada adeegga lacag-bixinta sida uu qabo sharcigan ama uu dalbado Bankiga Dhexe.
4. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaataha looma oggola waxyaabaha soo socda:
   a) in ay si ogaal ah u siiyaan Bankiga Dhexe warbxino been-abuur ah ama marin-habaabin ku ah Bankiga; iyo
   b) in ay Bankiga Dhexe u diidaan xogaha si bareer ah ama taxadar la'aan ah.

Qodobka 34aad

Soo-gudbinta Xisaabaadka La Hubiyey iyo Nidaamka Hubinta

1. Hawl-wadeeka, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in ay sameeyaan waxyaabaha soo socda:
   a) in la asaaso lana hawl-geliyo waaxda Hanti-dhawaraha gudaha;
   b) in la magacaabo Hanti-dhawre madax-bannaan, si uu u baaro warbixinnada Maaliyadeed iyo hawlaha fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaatayaha, markii loo baahdo;
   c) in ay leedahay nidaam-hawleed shaqeeya isla markaana uu baaro sanadkiiba mar baare xirfad u leh nidaamka ay ku shaqeyso;
   d) in ay diyaariso warbixin-maaliyadeed sanadle ah; iyo
   e) in ay la wadaagto Bankiga Dhexe warbxinnada maaliyadeed ee la hubiyey.
2. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka-qeyb-qaateyaasha waa in ay u hoggaansamaan shuruudaha uu qeexayo xeer-nidaamiyaha ee la xiriira baaritaanka iyo in ay Bankiga Dhexe u soo gudbiyaan dukumintiyada, warbixnnada iyo xogaha kale.

Qodobka 35aad
Ilaalinta Xogta

1. Bankiga Dhexe, saraakishiisa, hawl-wadeenadiisa, wakiiladiisa waa in ay ilaaliyaan xogaha loo soo gudbiyo ama ay helaan inta lagu gudo-jiro shaqooyinka, marka laga reebo:
   a) haddii faafinta xogtaas ay tahay mid muhiim ah oo lagu ilaalinaayo sumcadda, habsami-u-socodka nidaamka Lacag-bixinta Qaranka;
   b) haddii Hay'adaha lacagta, hay'adaha korjogtaynta leh, hay'adaha canshuuraha, hay'adaha denbi-baarista ee Soomaaliya iyo kuwa caalamka ay u baahdaan xogahaan, Bankigana ka codsadaan in la siiyo xogahaas;
   c) haddii loo baahdo iyadoo la xiganayo sharci jira; iyo
   d) haddii ay maxkamadi soo amarto.
2. Ilaalinta xogta ee ku xusan faqrada (1) ee Qodobkan, waa in ayasan waxba u dhimayn sharciga dhowrista xogta(Data Protection Act) iyo heshiisyada caalamiga ah ee Dawladda Soomaaliya gashay.
3. Bankiga Dhexe ayaa ku qeexaya xeer-nidaamiye sida loo wadaagayo xogaha ku cad qodobkan.

Qodobka 36aad
Xaddiga Ra'sumaalka la Iska Rabo

Bankiga Dhexe ayaa xeer-nidaamiye ku qeexaya xaddiga raa'sumaalka ugu yar ee laga rabo noocyada kala duwan ee hawl-wadeennada, Hay'adaha adeegga lacag-bixinta iyo ka-qeyb- qaateyaasha.

Qodobka 37aad
U-hoggaansanaanta Sharciga Ka-hortagga Lacag Dhaqista iyo La-dagaallanka Maal-gelinta Argagixisada (AML/CFT)

a) Fuliyaha, Hay'adaha, adeegga lacag-bixinta waa in ay u hoggaansamaan Sharciga Ka-hortagga Lacag Dhaqista iyo Maal-gelinta Argagxisada iyo xeernidaamiyaha
b) dhaqan-gelinta hab-raacyada baarista qotada dheer:
   i. waa in ay adeegsadaan nidaamka lagu aqoonsanayo laguna sugayo dhammaan xogaha la xiriira macaamiisha;
   ii. waa in la adeegsado hab-raaca lagu ogaanayo xogta milkilaha akoonka iska leh; iyo
   iii. waa in la caddeeyaa lana fahamsan yahay isha dhaqaalaha, ama lacagta halka ay ka soo gasho milkilaha.
c) waa in la dhaqan-geliyaa hab-raacyada lagu ogaanayo baarista qotada dheer ee xogaha muhiimka ah; iyo
d) In la dhiso nidaam hagaagsan iyo hab-raacyada kormeerka gudaha:
   i. waa in si joogto ah loola socdaa dhaq-dhaqaaqyada xisaabaadka;
   ii. waa in la ogaan karo lagana warbixiyo dhaqdhaqaayada laga shakiyo; iyo
   iii. waa in ay jirto diiwaan-gelin joogta ah.
e) waa in la oggaado, lala socdo, lalana kormeero dhammaan khataraha ka dhalan kara lacag-dhaqista iyo maal-gelinta aragagixisada;

f) in la hirgeliyo hab lagula soconayo khataraha ka imaan kara lacag-dhaqista iyo maal-gelinta argagaxisada, waana in la sameeyo daba-gal joogta ah si loo ogaado xadiga khatarta, isla markaana looga hortago khataraha ka imaan kara lacag-dhaqista iyo maal-gelinta argagixisada, iyadoo kor loo qaadayo tababarada shaqaalaha;
g) waa in la sameeyo shuruuc lagu xakamaynayo lacag-dhaqista iyo maal-gelinta argagixisada sidoo kalena la abuuro xafiis qaabilsan ilaalinta shuruucdaas iyadoo la raacayo sharciga iyo xeer-nidaamiyaha;
h) waa in loo sameeyo tababar joogta ah shaqaalaha iyo wakiilada si ay ula socdaan arrimaha la xiriira lacag-dhaqista iyo maal-gelinta argagixisada;
i) waa in loo hoggaansamaa tilmaamaha sharciga hay'adda warbixinnada maaliyadda taasoo lagu daba-gelayo dhaqdhaqaaqyada laga shakiyo iyo lacagaha la isu wareejiyo;
j) waa in lagula xisaabtamo wakiilada in ay u hoggaansamaan shuruucda iyo xeer-nidaamiyaha lagu xakamaynayo lacag-dhaqista iyo maal-gelinta argagixisada; iyo
k) waa in lagu sameeyo dib u eegis madax banaan hanaanka iyo habraacyada lagula dagalamayo lacag dhaqista iyo maalgelinta argagixisada, si waafaqsan sharciga kahortaga lacag dhaqida iyo maalgelinta argagixisada dhaqista.

Qodobka 38aad
Keydinta Diiwaanka

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in ay keydiyaan diiwannada xogaha lacag-bixinta, adeegyada maaliyadeed ugu yaraan 5 (shantii) sano ee u dambaysay.
2. Diiwaannada ayaa loo keydin doonaa hab elektaroonig ah ama nuqul ah iyadoo ay ku xiran tahay hadba sidii loo helay xogta lacag-bixinta markii hore mideeda asalka ah.

Qodobka 39aad
Magacaabista Wakiilka

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta wuxuu heshiis la geli karaa wakiil qabanaya hawlihii ay hay'addu qaban lahayd isagoo ka wakil ah Hay'adda.
2. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in uu qaadaa mas'uuliyadda shaqada ama qaladaadka ka imaan kara wakiilkiisa kuwaasoo la xiriira hawlaha loo wakiishay.
3. Bankiga Dhexe ayaa ku qeexaya xeer-nidaamiye sida loo magaacaabayo wakiilka Hay'adda.

Qodobka 40aad
Heshiis Shaqo Idman

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta, isagoo ogolaansho ka haysta Bankiga Dhexe, wuxuu shaqaalaysiin karaa hay'ad kale oo ka caawisa hawlihiisa lacag-bixinta.
2. Hay'adda la idmaday waa in aysan waxba u dhimin shaqooyinkii socday ee Hay'adda sida:

a) tayada hannaanka kormeerka shaqada ee gudaha, fuliyaha ama Hay'adda adeegga lacag-bixinta;
b) sii-wadista u hoggaansanaanta shuruudaha shatiga ee la xiriira fuliyaha, ama hayadda adeegga lacag-bixinta sida uu qabo sharcigan;
c) awoodda uu Bankiga Dhexe u leeyahay in uu kormeero fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta sida uu qeexayo sharcigan, xeer-nidaamiyaha ama sharciyada kale;
d) waxqabadka Maaliyadeed;
e) xiriirka ka dhexeeya fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta iyo macaamiisheeda; iyo
f) bed-qabka iyo sii-socoshada adeegga lacag-bixinta.

3. Bankiga ayaa ku qeexaya xeer-nidaamiyaha shuruudaha kale ee idmashada shaqada.

Qodobka 41aad
Nidaamka Is-waafajinta iyo Lacag Bixnta ee Bankiga

Bankiga Dhexe marka uu sameynayo bixinta, xaqiijinta iyo is-waafajinta nidaamka xaqiijinta waa in uu sidoo kale raacaa hab-raacyada u degsan ee lagu soo rogay nidaamka bixinta, is-waafajinta iyo adeegga lacag-bixinta kuwaas oo ay raacaan hawlwadeenada kale iyo Hey'adaha kale adeegga lacag-bixinta.

QEYBTA LIXAAD
TALLAABOOYINKA MAAMULKA IYO GANAAXYADA

Qodobka 42aad
Tallaabooyinka Maamul

1. Fuliye walba, Hey'adaha, adeegga lacag-bixinta, ka qeybqaataha, shaqaalaha, wakiilka kuwaas oo ku xad gudba ama ku guul dareysto in ay u hogaansamaan qodobada sharcigaan, xeer-nidaamiyaha, habraayacada, awaamiirta ama shuruudaha uu soo rogay Bankiga Dhexe sida ku xusan sharcigan, Bankiga Dhexe ayaa ka qaadaya talaabo maamul.
2. Bankiga dhexe waxa uu qaadi karaa tilaabooyin ka dhan ah fuliye kasta Hey'adaha, adeegga ka shaqeeya lacag-bixinta, kaqeybqeybqaataha, shaqaalaha ama wakiilka, talaabooyinkaas waxaa ka mida ah:
   a) in uu soo saaro digniin qoraal ah;
   b) in uu soo saaro amar qoraal ah oo looga hortagayo qaladaadka iyo tilaabo lagu saxayo qaladaadkaas;
   c) in uu soo saaro amar qoraal ah si loogu hogaan-samo ku dhaqanka sharciga;

d) in uu ku soo rogo xannibaad ka qeyb-galayaasha iyo kuwa ka shaqeeya adeegga lacag-bixinta;
e) in uu ka joojiyo shaqada wakiilka ama Hay'adda kale uu la xiriira;
f) in shaqada uu ka joojiyo sarkaal, hawl-wadeen ama wakiil si ku meel-gaar ah; iyo
g) in uu hakiyo ama uu la noqdo shatiga diiwaan-gelinta haddii loo baahdo.

2. Marka Bankiga Dhexe uu qaadayo talaabooyinka maamulka waxa uu tixgalin doonaa arrimaha soo socda:
   a) inta uu la egyahay halista xad-gudubka;
   b) khatarta ka dhalan karta ama saameynta ay ku yeelan karto nidaamka
   c) heerka uu gaarsiisanyahay xadgudubka la ogaaday;
   d) haddii qofka xadgudubka sameeyay uu soo sheegay si iskiis ah; iyo
   e) tilaabada ku haboon ee lagu joojin karo xadgudubka.
3. Ma jirto talaabo maamul oo laga qaadayo Fuliyaha, Hay'adda, adeegga lacag bixnta ama qof kale sida ku xusan qodobkan, ilaa Bankiga Dhexe uu uga diro fariin lagu wargelinayo sababta tilaabada looga qaadayo, mudda 21 (labaatan iyo kow) maalmood ka hor.

Qodobka 43aad
Dambiyada

1. Ficiladaan soo socda ayaa loo aqoonsan karaa danbi ama xadgudub:-
   a) in laga shaqeeyo nidaamka lacag-bixinta shati la'aan;
   b) in la wareejiyo shatiga iyada oo aan ogalaasho laga haysan Bankiga Dhexe ;
   c) in lagu xadgudbo shuruudaha shatiga ee sharica qeexayo;
   d) in la soo idmado hey'ad kale iyada oo aan oggolaansho laga haysan Bankiga Dhexe;
   e) in lagu guuldareysto in loo hoggaansamo shuruucda looga hortagaayo lacag dhaqista, la dagaalanka argagixisada iyo shuruucda kale ee wadanka;
   f) in lagu guuldareysto in la bixiyo ganaaxyada lacagta oo uu soo saaro Bankiga Dhexe.
   g) in laga hor-yimaado awaamiirta Bankiga Dhexe kuwaas oo lagu soo saaray sharcigaan ama xeer-nidaamiyaha;
   h) in laga hor istaago Bankiga Dhexe ama hanti-dhawraha in uu baaritaan ku sameeyo goobta ganacsiga, nidaamka, shaqada, dukumintiyada, xogaha, iyo diiwaanada;
   i) in loo soo gudbiyo Bankiga Dhexe xog been abuur ah.
2. Hay'adda, lacag bixiyaha, ka qeyb-galayaasha ama shakhsiyaadka kale ee gala dambiyadan sida ku cad sharcigan kadib marka Maxkamadi xukunto waxaa lagu ciqaabi doonaa:
   a) haddii ay tahay hey'ad waxaa la ganaaxayaa lacag aan ka badneyn $100,000.00 (boqol kun)oo doolar; iyo
   b) haddii uu yahay qof caadi ah waxaa lagu ganaaxi doonaa lacag aan ka badaneyn $50,000.00(konton kun) oo doolaar ama sedex sano oo xarig ah ama labadooda oo wada jir ah.

Qodobka 44^aad
Ganaaxyada

1. Bankiga Dhexe waxa uu soo rogi doonaa ganaax lacageed oo aan ka badneyn $100,000 (boqol kun) oo doolar oo ka dhan ah Fuliyaha, Hay'addaha adeegga lacag-bixinta, ka-qeyb-galayaasha ama wakiladooda kuwaas oo ku xadgudba qodobbada ku qoran sharcigan, xeer-nidaamiyaha, hab-raacyada, tilmaamaha, shuruucada iyo awaamiirta uu soo saaro Bankiga Dhexe si waafaqsan sharcigaan iyo Xeer-nidaamiyaashiisa.
2. haddii uu yahay shakhsi caadi ah, Bankiga Dhexe waxa uu ganaaxi doona lacag aan ka badnayn $10,000(tobon kun) oo doolar haddii uu ku xadgudbo qodobada ku qoran sharcigaan, xeer-nidaamiyaha, hab-raacyada, tilmaamaha, shuruucada iyo xaaladaha uu soo saaro Bankiga Dhexe si waafaqsan sharcigan.
3. Bankiga Dhexe wuxuu ku qeexayaa xeer-nidaamiyaha ganaax lacageed oo gaar ah, kuwa ku xadgudba qodobada ku qoran sharcigan, xeer-nidaamiyaha, hab-raacayada, tilmaamaha, shurucda, iyo xaaladaha uu soo saaro Bankiga Dhexe si waafaqsan sharcigaan.
4. Haddii ku xadgudubka uu yahay mid joogta ah ama u hogaan sanaan la'aan , Bankiga Dhexe waxaa uu soo rogayaa ganaax lacageed oo dheeri ah sida:
   a) lacag aan ka badnayn $1000 (kun) doolar oo maalinle ah haddii ay tahayFuliye,Hay'addaha, adeegga lacagta bixinta ama ka-qeyb-qaate; iyo
   b) lacag aan ka badnayn $100 (boqol) doolar oo maalinle ah haddii uu yahay shakhsi caadi aha.
5. Dhamman lacagaha ganaaxyada ah ee lagu sheegay qodobkaan waxaa lagu bixinayaa muddada uu Bankiga Dhexe soo cayimo.

Qodobka 45^aad
Cabashooyin Ganaaxyada Lacagta iyo Tallaabooyinka Maamul

1. Fuliye, Hay'adda, adeegga lacag bixinta, ka-qeyb-galayaasha ama shakhsiyaad kale kuwaas oo dhibsada go'aannada ka soo baxa Bankiga, kuwaas oo isugu jira tilaabooyinka maamulka iyo ganaaxyada lacagta waxa ay qaadan karaan cabasho iyaga oo maraya hannaanka cabasho qaadashada ee ku xusan xeer-nidaamiyaha iyadoo aan la duudsiineynin xaqa ay u leeyihiin in maxkamadda ay qabato racfaankooda.
2. Bankiga Dhexe wuxuu dajinayaa nidaam ay ku dhagaysan karaan cabashooyinka dhibanaha kaas oo ay qeyb ka yihiin saraakiisha Bankiga Dhexe oo aan hore ugu lug laheyn go'aannada cabashada laga qaadanayo.

QEBYTA TODDOBAAD
WAREEJINTA KALA-BAXA XISAABAADKA IYO LACAG-BIXINTA U-DANBAYSA

Qodobka 46^aad
Lacag Wareejin

1. Xubin kasta oo adeegsada nidaamka lacag-bixinta qaranka waa in uu:–

a) akoonada kala-baxa xisaabna ka furtaa Bankiga Dhexe ama wakiiilka kala-wareejinta ee shatiga haysta, sidoo kale waa in uu xaqiijiyaa in ay ku jirto akoonnada lacag ku filan iyadoo la raacayo shuruudaha u dagsan Bankiga Dhexe ama fuliyaha; iyo
b) u wakiisho xubin kale kaas oo uu akoonka kala-baxa xisaabaadka u furan yahay si uu uga fududeeyo bixinta dhammaan lacagaha laga rabo.

2. Wakiilka lagu soo sheegay faqaradda (1)(b) ee Qodobkan, xubnaha inta uusan bilaabin hawlihiisa lacag wareejinta, waa in uu u geeyaa fuliyaha warqadda caddeynta ah ee magacaabista wakiilkiisa, isla markaana ay la socoto waraqadda oggolaanshada wakiilka.
3. Ka-qeyb-galaha haddii uu rabo in uu ka laabto heshiiska uu la galay wakiilkiisa waa in uu soo wargaliya fuliyaha muddo 7 (toddobo) maalmood gudahood ka hor inta uusan ka joojin shaqada wakiilka.
4. Wakiilka waa in uu ogeysiiyaa hawlwadeenka joojinta wakaaladda ka qeybqeyb-galihiisa.
5. Heshiiska lacag wareejinta ee ku xusan faqradda (1)(2) ee Qodobkan, ayaa ah kuwa ugu dambeeya ee aan laga noqon Karin.
6. Bixinta kama dambeysta ah ee daymaha u dhaxaya ka qeybqeyb-galayaasha iyo Hay'adda waa in ay martaa Bankiga Dhexe ama hay'ad maaliyadeed.
7. Haddii ay dhacdo in si khalad ah loo wareejiyo lacag ama hanti, waxaa lagu yeelan doonaa lacagtaas ama hantidaas Hay'adda ama qof ka lacagta loo wareejiyey, waxa ay na ku noqonaysaa dayn.
8. Bankiga Dhexe ayaa qeexaya shuruudaha kale ee loo arko in ay yihiin lagama maarmaan.

Qodobka 47aad
Tilmaamaha Lacag-bixinta ugu Dambeysa iyo Qaan-baxa

1. Fuliyuhu waa in uu cadeyaa shuruudaha:
   a) si loo gaaro nidaamka shaqada ee waafaqsan Sharciga, iyo timaamaha qeexaya shuruudaha iyo xeer-nidaamiyaha kuwaas oo uu Bankiga Dhexe soo saaray.
   b) si loo sameeyo nidaamka aan ka noqosho laheyn iyo tilmaamaha lacag-bixinta marka la guda galo nidaamka shaqada.
2. Iyadoo la raacayo sida ku xusan faqradda (1) ee Qodobkan, waa in lagu kala-baxa xisaabaadka deymaha ee lacagaha ay isku leeyihiin ka qeyb-galayaasha, iyada oo la isticmaalayo lacag ahaan ama akoonnada ka furan Hey'adaha lacag wareejinta.
3. Lacagaha la isku wareejiyey ee ku xusan faqaradda (1)(2) ee Qodobkan, waa:
   a) lacag kama dambeys ah oo aan laga noqon karin, aan dib loo celin Karin, ama meel aan la dhigi Karin, haddii aysan jirin xaaladaha sida: dhaqaale yari, dacwad ku saabsan musalafid iyo wax yabaha kale ee sharciga ah; iyo
4. Dhaq-dhaqaaqyada liddiga ku ah faqaradda 3aad, waa waxba kama jiraan.

5. Si kastaba ha ahaatee iyadoo la raacaayo faqradda (1)(2)(3), ee Qodobkan, waa in hawl-wadeenku la yimaadaa hab-raac lagu soo celinayo lacagaha ku lumay xatooyada, qaladaadka iyo wax yaabaha la mid ka ah.
6. Bankiga Dhexe ayaa qeexaya shuruudaha kale ee muhiimka ah.

Qodobka 48aad
Xaqiijinta iyo Dhaqan-gelinta Diyaarinta Kala-baxa xisaabaadka Waqtiga la Taaganyahay

1. nidaamka diyaarinta qaan-baxa waa in uu ahaadaa mid la xaqiijiyey oo la dhaqan-gelin karo.
2. Qaamaha lagu leeyahay fuliyaha iyo ka qeyb-galaha oo ay bixin waayeen, waxa ay cadeyn u tahay isbixin-la`aan dhaqaale oo haysata Hay'adda, waana in laga bixiyaa faa` idada saamleyda Hay'adda.

Qodobka 49aad
Ilaalinta Nidaamka iyo Rahanta ee Lacag-bixinta iyo Qaan-baxa

1. Si loo guto wajibaadka ama loo ilaaiyo xuquuqaha fuliyaha, ka qeybqeyb-galayaasha, arinta kala wareejinta, dhex- dhexaadiyaha ganacsiga iyo dhinacyada kale, lacagta dibaajiga ah ee uu ka hayo Bankiga Dhexe ee lagu ilaalinayo hab-sami u socdka waajibaadka lacag-bixinta, waa in aysan saameyn ku yeelanin dhaqaale xumo ama dacwad musalafnimo iyo sharciyada kale ee qaban kara.
2. Waajibaadka iyo xuquuqaha ku xusan faqradda (1) ee Qodobkan, kama joojineyso dadka daynta ku leh Hay'adda, xuquuqda ay u leeyihiin Rahanta.
3. Bankiga Dhexe ayaa qeexaya shuruudaha muhiimka ah ee loo baahanyahay.

Qodobka 50aad
Hab-raaca Rahanta

1. Bankiga Dhexe waa in uu xeer nidaamiye ka soo saaraa qaabka loo qabanayo rahanta lacagta ah oo lagu ilaalinayo gudashada waajibaadka Hay'adda.
2. Rahanta lagu soo sheegay faqrada (1) ee Qodobkan, waa in:
   a) loo isticmaala in lagu bixiyo deymaha lagu yeesho Hay'adda, haddii ay ku guul dareysato in ay iska bixin waydo qaanta lagu leeyahay dhaqaala xumo darteed; iyo
   b) lagu ilaaliyaa dhaqaala xumada soo wajahdo Hay'adda.

3. Fuliyuhu waxa uu codsan karaa in hey'ad kale ay ka bixiso rahanta taas oo lagu badalayo rahanta ama lagu kor dhinayo si loo yareeyo khatarta ka imaan karta dhaqaala xumada.
4. Habka damaanad-qaadka maaliyadeed waa inuu ahaadaa mid ansax ah oo lagu dhaqan gelin karo dhinac saddexaad oo uu ka mid yahay xaraashaha, waana in la waafajiyaa shuruudaha soo socda:
   a) Mulkiyadda Maaliyadeed waxaa loo wareejin doonaa cida rahan-ta qaadatay; iyo
   b) Mulkiyadda lacagta cadaanka ah waxaa loo wareejin doonaa cida rahan-ta qaadatay.
5. Qofka qaadaya ama haaya rahan-ta maaliyadda waa in uu ilaaliya xuquuqda dadka daynta laga qabo.
6. Sharciga lagu maamulaayo qabashahda rahan-ta iyo arrimaha ka imaan kara waxaa gun-dhig u ah Sharciga wadanka, isla markaana Bankiga Dhexe ayaa laga raba in uu dhaqan galiyo.

QEYBTA SIDDEEDAAD
XIRITAANKA IYO LA WAREEGIDDA MAAMULKA FULIYAHA AMA KA-QEYB-QAATAHA

Qodobka 51aad
Wargelinta Isbixin-la'aanta Maaliyadeed

1. Haddii fuliyaha:-
   a) uu ku jiro ama uu ku dhawyahay xaalad isbixin-la'aan maaliyadeed;
   b) uu awoodi waayo in uu iska bixiyo deymaha lagu leeyahay ama uu ku dhawaado in uu iska bixin waayo;
   c) uu hakiyo lacagaha deymaha uu bixineyay ee is biirsaday; iyo
   d) waa in ay si deg deg ah ugu wargalisaa 1(hal) maalin gudaheed ka qeyb-galayaasha nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta iyo kala-baxa xisaabaadka.
2. Haddii ka qeyb-galayaasha nidaamka lacag-bixinta, is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka:
   a) ay ku jiraan ama ay ku dhawyihiin xaalad isbixin-la'aan maaliyadeed
   b) ay awoodi waayaan ama ay ku dhawyihiin in ay iska bixiyaan waayaan deymaha lagu leeyahay;
   c) ay hakiyaan lacagaha iyo deymaha ay bixinayeen; iyo
   d) waa in ay si deg deg ah ugu wargaliyaan maalin (1) gudaheed fuliyaha si uu ugu wargeliyo ka qeyb-galayaasha kale.

Qodobka 52aad
Wargelinta Xiritaanka ama La-wareegidda

1. Fuliyaha, hay'addaha bixiya adeegga lacagta ama ka qeyb-galaha midna looma ogala in ay xiraan Hay'adda ama maamul kale ay ku wareejiyaan iyaga oo aan la wargelin Bankiga Dhexe.
2. Fuliyaha, Hay'adda, bixiya adeegga lacagta ama ka qeyb-galaha taas oo la xiraayo, maamul keeda la wareejinayo, la xaraashayo ama rabto in ay si iskeed ah suuqa uga baxdo, waa in 24 (afar iyo labaatan) saac gudahood ay Bankiga Dhexe ugu soo gudbisaa go'aankeeda.
3. Marka fuliyaha ama ka qeyb-galaha ay joojinayaan shaqada, waa in ay wargaliyaan Bankiga Dhexe iyo hay'adaha kale ay quseyso wargelinta, waa in:-
   a) ay soo gudbisaa codsiga xiritaanka Hay'adda iyo goorta la dhaqan galinayo; iyo
   b) inta uu socdo qorshaha xiritaanka fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka qeybqeybgalaha, waa in la cayimaa maalinta ay xirayaan Hay'adda laguna beegaa maalmaha shaqada, Bankiga Dhexe waxa uu wargelinayaa sida ugu dhaqsaha badan Hey'adaha gudaha iyo dibadda ee uu quseeyo xiritaanka Hay'adda.
4. Hay'adda la xirayo waa in ay dhaqan galisaa go'aanka xiritaanka Hay'adda kadib marka ay wargaliso Bankiga Dhexe sida ugu dhaqsaha badan.
5. Marka Hay'adda go'aansato in ay xirto Hay'adda isla markaana ogalaansho ka hesho Bankiga Dhexe , Hay'adda waa in ay wargalisaa dhammaan Hey'adaha kale ee xiriirka kala dhexeeyo muddo (24afar iyo labaatan) saacadood guduhood ah.
6. Bankiga Dhexe waxa uu wargelinayaa Hey'adaha gudaha, kuwa dibadda iyo hay'adaha kale ee xiriirka la leh Hay'adda go'aansatay in ay xirto ganacsigeeda, wargelinta ayaa loo diri doona Hey'adaha isla maalinta uu Bankiga Dhexe helo wargelinta go'aanka xiritaanka.

Qodobka 53aad
Waxyaabaha aan la Oggoleyn

1. Fuliyaha,Hay'adda ama ka qeyb-qaataha la xirayo , maamulkeeda la wareejinayo, la xaraashayo ama iskeed u go'aansatay in ay ka baxdo hawlaha adeegga lacag- bixinta ma fulin karto wax hawl ah inta laga dhameystirayo hawlaha xiritaanka, xaraashka iyo wareejinta Maamulka Hay'adda.
2. shaqooyinka laga mamnuucay Hay'adda qeyb kama ahan bixinta deymaha lagu leeyahay oo ay tahay in ay iska bixiso.

Qodobka 54aad
Xeer-nidaamiyaha Qabanaya Xaraash-layaasha

1. Sida shuruucda kale ay dhigayaan, hay'adda xireysa ganacsigeeda, u wareejineysa maamulkeeda cid kale sidoo kale ay maxkamaddu ku cadeyso in hay'addu aysan dhaqaale ahaan is bixin weyday ama ay jiraan arrimaha kale oo la xiriira is-waafajinta, qaan-baxa, jaan gooynta xisaabta laga helay Hay'adda iyo maamulkeeda, xaraashaha iyo kuwa la wareego maamulka Hay'adda waa in ay hayaan xogahaas si Hay'adda si ay uga bixiyaan deymaha lagu leeyahay:-
   a) waa in la ogaadaa deymaha lagu leeyahay Hay'adda inta aan la xirin; iyo
   b) waa in la bixiyaa marka Hay'adda la xiro kadib dhammaan deymaha Hay'adda lagu leeyahay kuwaas oo isugu jiro kuwa waqtigooda bixinta la soo dhafay iyo kuwan aan waqtigooda la gaarinba.
2. Xaraashaha waxa uu awood u leeyahay lacag qabashada iyo lacag-bixinta akoonada Hey'adaha la xirayo, iyada oo ujeedku yahay.
   a) si loo bixiyo deymaha taagan iyo deymihii hore;
   b) si loo qaado masuuliyadda deynta; iyo
   c) in la ogaado rahan-ta Hay'adda u taala si loogu bixiyo deymaha lagu leyahaya Hay'adda.

Qodobka 55aad
Arrimaha Aan saameyn ku laheyn Xiritaanka ugu Dambeeya ee Hay'adda

Marka laga reebo Sharciyada la xiriira dhaqaale xumada ama musalafka. Hay'adda la xirayo, maamulkeeda la wareejinayo, la xaraashayo ama go'aansatay in ay xirto ganacsigeeda saameyn kuma yeelaneyso, lagama noqon karo ama lama joojin karo dhammaan lacagihii in la bixiyo u diyaarsanaa inta uu san soo bixin go'aanka xiritaanka, xaraashka, iyo wareejinta maamulka, taas oo loo soo gudbiyey Bankiga Dhexe .

Qodobka 56aad
Saameynta Bilowga Xiritaanka ama Maamul Wareejinta

1. Inta lagu guda jiro nidaamka lagula tacaalayo fuliyaha, Hay'adda lacag bixiyaha ay ku dhacday dhaqaale xumada wax saameyn ah kuma lahan xuquuqda kuwa deynta ku leh Hay'adda oo mar kasta deyntooda way leeyihiin, si walba oo Hay'adda dhaqaale xumo ugu dhacdo, deyntaasna Hay'adda waxa ay ku tahay waajib laga rabo in ay bixiso.
2. Sida uu qabo sharcigaan, talaaboyinka lagula tacaalayo dhaqaale xumida soo wajahdey fuliyaha ,Hay'adda adeegga lacag-bixinta, talaabooyinka laga qaaday Hay'adda waxa ay bilaabanayaan kadib marka lagu wargaliyo Hay'adda in ay gashay xaalad dhaqaale xumo.
3. Iyadoo aan laga tagayn habraaca xaraashka ee Hey'adaha musalifta, dhammaan dhaq-dhaqaaqyadani waa kuwo ansax ah, dhaqan gal ah lagana rabo inay fuliyaan dhamaan dhinacyadu sida xaraashlayaasha, maamulka la wareegay iyo iibsaduhu:

a) in ay wareejin karaan hanti ama lacag kaash ah kadib marka ay bilaabato talaabooynka laga qaadayo Hay'adda dhaqaala xumada ku jira, way sii socon karaan hawlaha wareejinta lacagta inta ay Hay'adda ku jirto dhaqaala xumada; iyo
b) in ay bixin karaan deymaha lagu leeyahay Hay'adda inta lugu jiro xaalada dhaqaala xumada ee Hay'adda, waa labixin karaa deymaha soo baxa inta lagu guda jiro xaalada dhaqaala xumada.

4. Lacagta la galiyo habka, si loo bixiyo, kama laaban karaan Hay'adda, xaraashaha, kuwa Hay'adda mamulkeeda la wareega, kuwa rahan-ta hayo sida ku qeexan sharciga aan ka noqashada lahayn.

Qodobka 57aad
Maareynta Fulin La-aanta

1. Qodobkaan waxa uu quseeyaa xisaab kasta oo lagu leeyahay qaan-qabaha, waxaana lagu qeexi doonaa tallaaboyinka laga qaadayo marka ay dhacdo fulin la- aan.
2. iyadoo la tixraacayo Sharciga shirkadaha (Company Law), marka maxkamadda soo cadeyso in Hay'adda ay musalaftay, la xiraayo ama la xaraashayo, dadka deynta lagu leeyahay iyo nidaamka lagu maareynayo bixnta deynta, waa in ay cadahay, waana in dib loogu celiyaa deynta cida ku haboon ee xafiiska Hay'adda maamuleysa.

Qodobka 58aad
Hay'adda si iskeed ah u Go'aansata Xiritaankeeda Ganacsi

1. Fuliyaha, Hay'adda bixiya adeegga lacagta waa in uu weydiistaa Bankiga Dhexe marka uu go'aansado in uu xiro ganacsigiisa si iskiis ah. Hay'adda waa in ay u hogaansantaa shuruudaha ku qeexan xeer-nidaamiyaha uu dajiyey Bankiga Dhexe.
2. Bankiga Dhexe waxa uu ansixinayaa go'aanka Hay'adda ay ku xirayso ganacsigeeda si iskeed ah haddii uu Bankigu ku qanco in Hay'adda awood u leedahay in ay iska bixiso deymaha ay ku leyihiin hay'adaha kale iyo macaamiisha.
3. Bankiga Dhexe waa in uu u qeexaa hannaanka iyo muddada ay hey'addu ku bixinayso deymaha lagu leeyahay iyadoo warbixin buuxda u gudbineysa Bankiga Dhexe.
4. Bankiga Dhexe ayaa xeer-nidaamiye ku qeexaya shuruudaha kale ee la xiriira go'aanka xiritaanka Hay'adda.

Qodobka 59aad
Lacag Dhigista iyo Ka Bixinta Akoonnada Qaan-baxa

Iyadoo la tixraacayo xaaladda dhaqaale xumada ee fuliyaha, ama ka-qeyb-qaataha nidaamka lacag-bixinta ama wakiilka kala-waraajinta , haddii loo ogolaado waxa ay sameyn karaan arrimaha kala ah:

1. In lacagaha ugu jira akoonada ay u wareejin karaan daymaha lagu leeyahay.
2. In uu isticmaali karo haraaga ku hara xisaabta marka uu Qaan-baxo, si uu ugu bixiyo deyntama kale ee lagu leeyahay.
3. In la isku jaan gooyo deynta la siiyay Hay'adda iyo rahan-ta laga hayo si loo xaqiijiyo in ay isku dhigmaan deynta iyo rahan-ta.

Qodobka 60^{aad}
Ilaalinta Xuquuqaha

Sida ku cad qodobka lagama xanibikaro qof kasta xuquuqda uu sharcigu siinayo, mana saameyneyso inta lagu guda jiro bixinta lacagaha iyo dhaqan galinta nidaamka Qaan-bixidda ee ku xusan qodobkan.

QEYBTA SAGAALAAD
WAREEJINTA JEEGAGA IYO LACAGHA ELEKTAROONIGA

Qodobka 61^{aad}
Adeegsiga Jeegaga

1. Banki waxa uu lacagta ku bixin karaa jeeg leh astaamo u fududeynaya in lacagta lagula baxo hab elektaroonik ah isaga oo ka maarmaya in banki kale uuu keeno jeegag.
2. Muhiimadda laga leeyahay qodobkan waa qeexitaanka astaamaha Jeegga, sida:
   a) lambarka Tixraaca Jeegga;
   b) lambarka gaarka ah ee Bankiga soo saaray Jeegga;
   c) lambarka akoonka ee ku xusan jeegga;
   d) xaddiga lacagta ee ku qoran Jeegga; iyo
   e) astaamaha kale ee uu qeexay Bankiga Dhexe.
3. Iyadoo la tixraacayo faqradda (1)(2) ee Qodobkan, Bankiga Dhexe, wuxuu qeexayaa habka uu u ekaanayo jeegga iyo sida ay u adeeg sanayaan Hay'addaha.
4. Jeegga lacag-bixinta ee qodobkan waxa uu qofku adeegsan karaa wakhti kasta, loomana baahna in lala tago farac bangi, wakhti gaar ah.
5. inta aan lagaarin wakhtiga xiritaanka ganacsiga ee maalinta xigta, Bankiga jeega loo geeyay, waxa uu codsan karaa in uu qofku layimaado jeegii uu horey usoo diray oo waraaq ah:-
   a) hadii bangigu dalbado in qofku layimaado jeegga oo waraaq ah, dhaqdhaqaaqa qodobka 4-aad lama tixgalinayo;
   b) madiidayo qodobkani in qofku mar kale isku dayo adeegsiga jeegga habka elektroonikada.
6. Sida ku cad faqrada 5aad; jeegga la diiday in lacagta lagula baxo waxba uma dhimeyso saxnaanta jeeggaas.
7. Bankiga loo keenay jeegga iyo Bankiga iska leh jeegga waxaa wada saaran mas'uuliyad isku mid ah taas oo ay tahay in ay qabtan iyo in ay ku bixiyaan lacagta, haddii jeegga loo keenay in lacag lagula baxo.
8. qodobada soo socda ayaa lagu dhaqayaa haddii jeegga loo arko mid aan sax aheyn
   a) haddii jeegga loo diido lacag la'aan owgeed, Bankigii soo saaray wuxuu jeegga sawirkiisa u celinayaa cidii iska laheyd;
   b) iyadoo la raacayo faqradda (2) ee Qodobkan, nuqulka jeegga oo sawirka ah , wataha wuxuu kula bixi karaa lacag qofka haddii nuqulka sawirka iyo jeegga asalka ah ay is yeeshaan;
   c) nuqulka Jeega ee sawirka ah waxaa loo isticmaalayaa sida jeegga oo kale, sida ku cad faqradda (2) ee Qodobkan, sidoo kalena waa la ogolyahay in loo isticmaalo sharci ahaan waana la islticmaali karaa; iyo
   d) nuqulka jeega sawirka ah waxaa kaliya oo lacag kula bixi karaa qofka iska leh jeega sida faqradda (2) ee Qodobkan:
      i. haddii Bankiga jeega soo saaray uu cadeeyo in dukumintiga uu yahay

mid saxsan; iyo

ii. dukumintiga waxaa lacag loogala bixi karaa inta lagu guda jiro muddada uu bankigu cayimo.

e) haddii nuqulka jeegga sawirka ah uu yahay mid dhacsan, qofka dukumintiga sawirka wato waxa uu ka codsan karaa bankiga in loo soo saaro jeeg u dhigma dukumintiga, bankiga waa in uu aqbalaa codsiga; iyo

f) marka uu lumo nuqalka jeegga:

i. qofku waxa uu ka codsan karaa Bankiga in la siiyo nuqul kale; iyo

ii. bankiga waa in uu bixiyaa nuqul kale oo sawir ah sidoo kalana waa in uu joojiyaa kii hore.

g) dukumintiga nuqulka ee sawirka ah waa in uu lahaadaa tilmaamaha soo socda:

i. magaca iyo astaanta Bankiga;

ii. sawirka jeegga la diiday;

iii. tilmaamaha muhiimka ah ee jeegga;

iv. sababta loo diiday jeegga;

v. shuruudaha doonashada lacagta ay ku jirto muddada loo jaangooyay in lacagta lagula bixi karo; iyo

vi. saxiixa qofka uu Bankiga u idmaday in uu soo saaro dukumintiga nuqulka ah.

h) soo-celinta Dukumintiga nuqulka ah ee lagu dalbado lacagta, waxay ugu filantahay bangiga ogaysiin in jeega la diiday:

i. erayga "haystaha" waxaa loola jeedaa qofka iska leh dukumintiga nuqulka ah "Bangiga loo geeyo" waxaa loola jeedaa Bankiga iska leh jeegga.

9. Wargelinta diidmada jeegga ayaa lagu diri doonaa hab elaktronik ah, Bankiga waxa uu dirayaa wargelinta marka qofka jeegga iska leh uu ku cowdo in uusan helin wargelinta joojinta jeegga.

10. Ujeedka faqradahan ayaa ah:-

a) nuqulka sawirka jeegga waa in uu ka sawirnaadaa labada dhinaca ee jeegga; iyo

b) tilmaamaha muhiimka ee jeegga:

i. tirada taxan ee jeegga;

ii. taariikha jeegga la soo saaray;

iii. lambarka gaarka ah ee Bankiga soo saaray Jeegga;

iv. lambarka akoonka ee ku xusan jeegga;

v. xaddiga lacagta ee ku xusan jeegga;

vi. saxiixa jeegga; iyo

vii. waxayabaha kale ee gaarka ah u ah Bankiga soo saaray jeegga sida qoraalada, tirooyinka iyo astaamaha kale.

11. Bankiga Dhexe ayaa soo saaraya xeer nidaamiye lagu maamulayo hay'adaha ka shaqeeya arrimaha maaliyadda iyo soo saarista jeegagga sida ku cad qodobkaan.

Qodobka 62aad
Caddeynta Nuqulka Jeegga

Marka ay arrintu u gudubto dacwad maxkamadeed, guddi, ama garsoor ,jeegga nuqulka ah ama sawirkiisa ee loo soo saaray qaab elaktronig ah, waxaa loo gudbin karaan maxkamadda, guddiga, ama garsoorka cadeyn ahaaan.

Qodobka 63aad
Caddeynta Wareejinta Lacagaha Elektarooniga ah

1. Lacagt elektarooniga ah ee laisku dirayo waa sharci, waxaana loo adeegsan karaa cadaymo maxkamada horteeda.
2. Bankiga Dhexe marka uu dhaqan galinayo sharcigan, waxa uu soo saarayaa xeer-nidaamiye, hab-raac iyo tilmaamo lagu maamulaayo arrimaaha la xiriira lacag-bixinta, dalbashada lacagta, isku wareejinta lacagaha hab elektarooniga ah.
3. Bankiga Dhexe marka uu dhaqan galinayo sharcigan, waxa uu soo saarayaa hab-raac, awaamir iyo tilmaamo lagu maamulaayo arrimaaha la xiriira lacag-bixinta, dalbashada lacagta, isku wareejinta lacagaha habka elektarooniga marka ay ku haboontahay iyada oo la ilaalinayo xuquuqda macaamiisha isticmaasha lacagaha elektarooniga ah.

QEYBTA TOBANAAD
LACAGAHA ELEKTAROONIGA AH

Qodobka 64aad
Mamnuucidda Soo Saarista Lacgaha Elektarooniga ah Shati La'aan

Qofna ma soo saari karo lacagaha eleaktarooniga isaga oo aan ogolaansho ka haysan Bankiga Dhexe.

Qodobka 65aad
Shatiga Lacagaha Elektarooniga ah

1. Shuruudaha lagu qaadanayo shatiga lacagaha elektarooniga ah sida uu qabo sharcigan, Hay'adda rabta in ay soo saarto lacagaha elektarooniga ah ama ay ka shaqeeyso adeegga lacagaha elektarooniga ah, Waa in ay u hogaansamaa shuruudaha lagu qaadanayo shatiga sida ay qeexayaan sharciyada Bankiga Dhexe.
2. Bankiga Dhexe waa in uu ka soo saaraa xeernidaamiye lagu qadaanayo shatiga lacagha elektarooniga iyo soo saaristooda, kuwaas oo ay ka mid yihiin arimaha soo socda :
    a) shuruudaha shati bixinta sida xaddiga Ra'sumaalka ugu yar iyo xaqiijinta awoodda kaash ka;
    b) qaab-dhismeedka Hay'adda, Maamulka Hay'adda, Maareynta khataraha, iyo maareynta shaqooyinka joogtada ah;
    c) soo-saarista lacagaha elektarooniga ah iyo qabashada adeegga lacagaha elektarooniga;
    d) keydinta, maareynta, ilaalinta iyo adeegsiga lacagaha macaamiisha;
    e) sugnaanta, bed-qabka iyo joogteynta maareynta ganacsiga;
    f) waxyaabaha mamnuuca ah iyo waxyaabaha la ogol yahay;
    g) furitaanka xarumo, magacaabista, hawl galinta iyo kormeeridda wakiilada;
    h) u-hogaansanaanta Sharciyada ka hortaga lacag dhaqista iyo maalgalinta aragagixisada;
    i) warbixinada iyo tiro-koobka lala wadaagayo Bankiga Dhexe;
    j) ilaalinta xuquuqda macaamiisha;
    k) dambiyada, talaabooyinka maamul iyo xayiraadaha;
    l) xiritaanka adeeggalacagaha elektarooniga ah; iyo
    m) shuruudaha kale ee muhiimka ah.

Qodobka 66[aad]
Soo-saarista iyo Qul-qulka Lacagaha Elektarooniga ah

1. hay'adda haysata shatiga adeegga lacagaha elektarooniga ah:
   a) waa in ay soo saarataa lacagaha elakatroniga ah kadib marka ay dhigto akoonada loogu talagalay lacag u dhiganta midda ay soo saareyso;
   b) hay'addu waa in ay xaqiijiso lacagaha elektarooniga ah oo ay soo saarayso Hay'adda in ay la egtahay lacagta ku jirta akoonada Bangiga;
   c) hay'adda waa in ay foom u gudbiso Bangiga ay ku leedahay akoonka lacagta loogu keydiyay, kaas oo ay ku xusan tahay xogta guud ee adeegsadayaasha lacagaha elkataroniga ah, kuwaas oo lacagtooda ay yaallaan akoon cayiman;
   d) U-hogaansanaanta sharciyada uu Bankiga Dhexe qeexay.
2. Bankiga dhexe waa in uu heli karo fahfaahinta xogta adegsadayasha lacagaha elkataroniga ah, kuwaas oo lacagtooda ay yaallaan akoon cayiman.
3. Lacagaha elektarooniga ah waa in ay ku qiimo yihiin lacagaha caadiga ah waana in aysan dhicin.
4. Iibsiga ama ka ganacsiga lacagaha elektarooniga ah waxaa qaban kara wakiilada Hay'adaha bixiya adeegga lacagaha elakarooniga ah ee haysta shatiga iyada oo la eegayo heshiiska wakiilnimada.
5. Hay'adda bixisa adeegga lacagaha waa in ay furtaa akoon gaar ah oo lagu qabto lacagaha elektarooniga ah.
6. Cidna ma soo saari karto lacag elektaroonig ah iyada oo aan qaban lacag cadaan ah oo u dhiganta tirada lacagta elaktaringa ah ee uu bixinayo.
7. Mamnuucidda faqrada sare ma reebeyso isku baddalka lacagaha cadaanka ah ee macaamiisha akoonada u taala iyo lacagaha elektarooniga si loo fududeeyo dhaq dhaqaaqa lacagaha elaktariniga ah.
8. Dhibcaha iyo abaal marinta shaqaalaha looguma badali karo lacagaha elektarooniga ah.
9. Warbixinta Tirakoobka lacagaha elektarooniga ah ee lagu shubto ama labixiyo waxaa loo gudbinayaa Bankiga Dhexe si joogto ah.
10. Hay'adda bixisa adeegga lacag bixnta waa in ay u gudbisaa Bankiga Dhexe warbixin sax ah si loo ogaado isla markaana loola socodo tirada, qul-qulka lacagaha elektarooniga ah ee saameynta ku leh dhaqaalaha wadanka.
11. Habka is-waafajinta iyo lacag-bixinta wa in aysan dib u dhigin adeegga lacag-bixinta wax ka badan 24 saac kadib marka lacagta la soo dalbado.
12. Soo saarayaasha lacagaha elektarooniga ah waa in ay ku qiimeeyaan lacagaha ay soo saaraan lacag uu Bankiga Dhexe ogolyahay.
13. Maareynta sababeynta kor-ukaca qiimaha suuqa ee lacagaha elektarooniga, soo saaraha waa in si hufan uu ula socod siiyaa macaamiilka haysta lacagta.
14. Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa:
    a) in aysan lacagaha Ka qeybqaatayaasha u adeegsan ujeedoyin kale;
    b) in aysan isku qasin lacagaha macaamiilka iyo lacagaha hawlaha Hay'adda;
    c) sameynta qeyb u gooni ah shaqada adeegga lacagaha elektarooniga ah;
    d) sameynta hal-beegyo looga ilaalinaayo lacagaha in ay ku yimaadan khataro kuwaas oo macaamiisha ay ku waayi karaan lacagohooda;
    e) in la yareeyo khataraha keydinta lacagaha iyada oo la dhigaayo bangiyo kala duwan oo uu ogolyahay Bankiga Dhexe;
    f) in la baaro isla markaana la soo saaro xisaab xirka lacagaha elekataroniga ah;
    g) in la soo gudbiyo warbixinada shaqooyinka Hay'adda si bille ah ama siyaabaha kale taas oo uu qeexaayo Bankiga Dhexe;
    h) in la xaqiijiyo dalabka lacag la bixidda ee macaamiisha in la fuliyo;
    i) in la xaqiijiyo in lacagaha elektarooniga ah ee yaala akoonada ay la egyihiin

lacagaha cadaanka ah; iyo

j) in loo hogaansamo sharciyada kale ee uu Bankiga Dhexe qeexaayo.

15. Lacagaha elekrooniga ah maalgalin iyo deen kuma bixin karo adeegg bixiyuhu.
16. Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in ay diyaarisaa nidaam dabagal oo dhamaystiran oo lagu fududaynaayo baarintaanka sida uu qeexayo Bankiga Dhexe .

QEYBTA KOW & TOBANAAD
QODOBO GUUD

Qodobka 67aad
Maareynta Khataraha

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in uu aqoonsadaa , qiimeyaa, maareyaa, ilaaliyaa, yareeyaa dhammaan khataraha kala ah:
   a) khataraha Ra'sulmaalka;
   b) khataraha kaashka;
   c) khataraha deymaha;
   d) khataraha hawl maal-meedka;
   e) khataraha lacag-bixinta;
   f) khataraha keydinta xogaha iyo xiriirka tiknoolajiyadda;
   g) khataraha dhanka sharciga;
   h) khaataraha magaca iyo sumcadda Hay'adda;
   i) khataraha lacag dhgaqista iyo maalgalinta argagixisada.

2. fuliyaha iyo Hay'adda bixisa adeegga lacag-bixinta waa in ay u Hogansamaan xeer-nidaamiyaha, hab raacyada farsamo ama tilmaamayaasha ee uu Bankiga Dhexe soo saaro kuwaas oo la xiriira maareynta khataraha

Qodobka 68aad
Isku xirka

1. Fuliyaha, Shirkaddaha qabta adeegga lacag-bixinta iyo ka qeyb-galayaasha waa in ay adeegsadaan sistam awood u leh la fal galidda sistamyada kale ee maxaliga ah ama kuwa caalamiga ah si loo hirgeliyo xirirka sistamyada oo dhamaystiran.
2. Bankiga Dhexe waa in uu xaqiijiyaa isla-falgalka sistamyada kala duwan ee fuliyaha, Hay'adaha adeegga lacag-bixinta iyo ka qeybqeyb-glayaasha kaas oo ku salaysan qaab dhismeed uu Bankiga Dhexe u dajiyay.
3. Dhammaan heshiisyada isku-xirnaanta iyo isla fal-galka sistamyada kala duwan ee shirkadaha bixiya adeegga lacag-bixinta iyo ka qayb-galayaasha waa in lagu dabaqaa qiime (Sicir) uu jaangooyo Bankiga Dhexe isaga oo la tashanaaya shirkadaha bixiya adeegga lacag-bixinta.

Qodobka 69aad
Dukumantiyada Elektaroniga, xiriirka iyo Xogaha

1. Bankiga Dhexe, fuliyaha, Hey'adaha adeegga lacag-bixinta, ka qeybqeyb-galayaasha, wakiilada, adeegsadayaasha iyo cid kasta oo saameyn ku yeelan karta sharcigan, waxa ay adeegsan karaan aalad elagtaroonig ah:
   a) in ay soo saaraan dukumiinti , diiwaan ama xogo kale;

b) in ay ugu gudbiyaan xogta cid kasta;
c) in ay ka helaan xogta cid kasta; iyo
d) in ay ugu keydiyaan dukumiinti , diiwaan ama xogo kale.

2. Isticmaal kasta ee Dukumintiga elkatarooniga ah, xiririka ama xogaha waa in ay xaqiijiyaan arrimaha soo socda:
    a) dukumintiga asalka ah , xirirka ama macluumaadka waa in la keydiyaa mar kasta;
    b) asalka iyo cida leh dukumintiga, xiriirka ama xogaha waa in la ogaan karaa;
    c) dhammaan khataraha la xiriir dukumintiga elaktariniga ah, xirirka iyo xogaha waa in la aqoonsadaa , la qiimeeyaa, la maareeyaa, la xakameeyaa ama meesha laga saaraa;
    d) dukumintiga, xiriirka ama xogaha la keydiyay waa in la heli karaa asalkooda marka loo baahdo;
    e) fariimaha elektarooniga ah waa in ay lahaadaan faah-faahin buuxda sida: marinka fariinta, qofka xogta ay ka timid, taariikhda, xiliga la diray iyo waqtiga la helay xogta ama meesha ay ku socoto; iyo
    f) shuruudaha kale ee Bankiga Dhexe uu qeexayo.
3. Dukumintiyada ellaktarooniga, diiwaanada, xiriirka, xogaha, waa in la daabici karaa haddii maxkamaduhu ay uga baahdaan cadeyn ahaan;
4. Dukumintiyada ellaktarooniga, diiwaanada, xiriirka, xogaha waa in la heli karaa asalkoodi hore.
5. Bankiga Dhexe ayaa Xeer nidaamiye ka soo saaraya shuruudaha kale ee looga baahan yahay Dukumintiyada elektarooniga, diwaaanada, xiriirka iyo xogaha.

Qodobka 70aad
Horumarinta iyo Casriyaynta

1. Bankiga Dhexe si uu uhorumariyo nidaamka Lacag-bixinta qaranka wuxuu u ogolaanayaa fuliyaha, hey'adaha adeegga lacag-bixinta in ay ku sameeyan tijaabo baaris adeegga ama agabka la hormarinayo, si keli ah ama iyaga oo kaashanya Bankiga Dhexe, kuna sameeyaan tijaabada qaab taxaddar leh.
2. Bankiga Dhexe waa in uu qeexaa shurudaha ay tahay in loo hogaansamo marka la sameynayo tijaabada baarista.
3. Tijaabada baaris kasta ee la sameynayo sida ku xusan faqradaan waa in aysan ka hor imaan sharcigaan iyo xeer-nidaamiyayaashiisa.

Qodobka 71aad
Dhawrista Xuquuqda Macaamiilka

1. Fuliyaha, Hey'adaha adeegga lacag-bixinta waa in ay soo saaraan, aas-aasaan, dhaqan galiyaan, siyaasadaha iyo hab-raacyada xaqiijinaya ka qeybqeyb- galayasha iyo macaamisha in la dhowro xuquuq dooda.
2. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in ay sameeyaan hab lagu xaqiijinayo dhowrista xuquuqda macaamiisha, kuwaas oo ay ka mid yihiin:
    a) is-waafajinta hawl maal-meedka;
    b) adeeg aan hakad iyo kala joogsi laheyn.
    c) ilaalinta xogaha khaaska ah ee macaamiisha;
    d) adeeg tayo leh oo la isku haleyn karo;
    e) hufnanta adeegga;

f) deg deg siimada adeegga; iyo
g) xallinta deg dega ah ee cabashooyinka macaamiisha.

3. Iyadoo aan laga gudbaynin faqarada (2) ee Qodobkan, Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag bixinta waa in ay u diyaariyaan macaamiilka ama ka qayabgalaha, arrimaha soo socda:
    a) shuruudaha iyo heshiiska waa in uu daah-furan yahay, xaq yahay, sharci yahay, kuna qoran yahay ereyo la fahmi karo;
    b) dukumiintiga heshiiska oo ay ku faah-faahsan tahay xuquuqda iyo wajibaadka dhinac kasta;
    c) habka maareynta cabashooyinka iyo xallinta khilaafka;
    d) caddeynta dhammaan xogaha la xirira adeegga taas oo ay ku jirto khidmadaha adeegga ama agabka iyo khataraha imaan kara.
4. Bankiga Dhexe ayaa xeer nidaamiye ka soo saaraya shuruudaha kale ee la xiira ilaalinta xuquuqda macaamiisha.
5. Hay'adda looma ogola in ay macaamiisha ku soo jiidato xayeysiinta adeeg been abuur ah, ama usoo bandhigto adeeg aysan shati u haysanin.

Qodobka 72aad
Ilaalinta Xogaha

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta waa in ay dhowraan xuquuqda gaarka ah ee xogaha ee ka qeybqaatayaasha iyo ka qeyb-galaha, waana in aan lala wadaagin xogahaas qofna marka laga reebo:
    a) ka-qeybqeyb-galaha iyo macaamiilka xogta lahaa;
    b) bankiga Dhexe;
    c) qof kale oo ay u ogolaadeen ka qeyb-galaha iyo macaamiilka xogta leh;
    d) cidda uu u ogalaanayo sharcigu; ama
    e) cidda ay u xukunto Maxkamadda.

Qodobka 73aad
Lacagaha Baadida ah

1. Lacagaha ay hayaan fuliyaha, Hey'adaha adeegga lacag-bixinta kuwaas oo cid sheegata la waayo muddo 7 sanno ah waxaa loo aqoonsan doona lacago baadi ah.
2. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka qeyb-galaha haya lacago baadi ah oo ay leeyhiin macaamiisha waa in ay ku soo wareejiyaan Bankiga Dhexe iyaga oo ay la socoto faah-faahinta Ka qeybqaatayaasha.
3. Bankiga Dhexe ayaa go'aaminaya hababka macaamiilka, qaabka uu u maareynayo lacagaha baadida ah iyo akoonka lagu keydinayo.

Qodobka 74aad
Habka Xallinta Khilaafaadka

1. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka qeyb-galaha waa in ay dajiyaan nidaaam fudud oo la fahmi karo taas oo loo soo gudbin karo cabshooyinka.
2. Cabashooyinka ama muranka waa in lagu xaliyaa si deg deg ah haddii aysan surta gali Karin waa in lagu xaliyaa (30) soddon maalmood oo ka bilaabanaysa maalinka la soo gudbiyay cabshada ama khilaafka.

3. Macaamiilka waa in si joogta ah loola socod siiyo halka ay marayso howsha xallinta khilaafaka.
4. Fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta ama ka qeyb-galaha waa in ay u xaliyaan cabshada sida uu doonayo macmiilka, haddii macmiilka uu san ku qancin xalkii la gaaray waxa uu cabshaddiisa u gudbisan kara cid kasta oo uu u arko in ay xal u keeni karto si sharci ah oo uu ka mid yahay Bankiga Dhexe.
5. Fuliyaha,Hay'adda adeegga lacag-bixinta waxa ay aas-aasi karaan nidaam kabaxsan maxkamada oo lagu xallinayo khilaafaadka kala dhaxeeya ka qeyb-galaheeda.
6. Bankiga Dhexe waxa uu si sharciga waafaqsan u aas-aasi karaa qaab-dhismeed garmaqal oo aan maxkamad ahayn taas oo lagu qaadayo dacwadaha ka dhasha muranka u dhaxeeya:
    a) fuliyaha, Hay'adda adeegga lacag-bixinta iyo ka qeyb-galaha;
    b) Hay'adda adeegga lacag-bixinta iyo macaamil keeda; iyo
    c) **Bankiga Dhexe, fuliyaha iyo ka qeyb-**galayaasha.

Qodobka 75aad
Is-burrinta Sharciyada

1. Xuquuqda iyo waajibaadka ka qeyb-galaha ajnabiga oo adeegsanaya nidaamka lacag-bixinta maxaliga, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka waxaa lagu dhaqaya oo kaliya shuruucda Dawladda Soomaaliya.
2. Faqarada (1) ee Qodobkan, waa lagu dabaqi karaa nidaamka lagu la tacaalayo marka Hay'adda ajnabiga ah uu ku yimaado dhaqaale xumo.
3. Xuquuqda iyo waajibaadka ka qeybgalaha Soomaaliga ah oo adeegsanaya nidaamka lacag-bixinta qalaad, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka waxaa lagu dhaqayaa oo kaliya shuruucda lagu dhaqo lacag-bixinta qalaad, is-waafajinta, kala-baxa xisaabaadka Shisheeye.
4. faqrada (1) ee Qodobkan, waa lagu dabaqi karaa nidaamka lagu la tacaalayo marka Hay'addaha Soomaaliyeed ay ku timaado dhaqaale xumo.

Qodobka 76aad
Khidmadaha Maamulka

Bangiga dhexe waxa uu soo rogi karaa khidmado lagu qaadayo hawlaha maamul iyo fududaynta sida uu qabo sharcigan.

Qodobka 77aad
Wada Shaqaynta Hay'adaha Kale

1. Bankiga Dhexe waxa uu la shaqeyn karaa :
    a) Hay'adaha dowliga ah ee la xiriira nidaamka lacag-bixinta; iyo
    b) Hay'adaha ajnabiga ah ee qaabilsan arrimaha lacagta, hay'adaha kormeerka iyo ururada caalamiga ee ka shaqeeya sharciyeynta iyo kormeerka nidaamka lacag bixnta.
2. Bankiga Dhexe si waafaqsan ujeedooyinka bangiga dhaxe waxa uu ula shaqayn karaa hay'adda sida ku xusan faqarada (1), waxa ayna la gali karaan heshiis is-faham hay'addaas.
3. Faqarda (2) ee Qodobkan, kama mamanuucayso Bankiga Dhexe in uu la shaqeeyo hay'ad ama shirkad sida ku xusan faqarada (1) ee Qodobkan, iyadoo laga maarmayo in lala galo heshiis is fahan hay'addaas.

Qodobka 78aad
Qoraalo Farsamo

Bankiga Dhexe waxa uu mar kasta soo saari karaa qoraalo farsamo ee uu ku faah-faahinayo ama ku sharaxayo erayada, qodobada loo adeegsaday Sharcigan ama xeer-nidaamiyaha si uu sharaxaad dheeraad ah uga bixiyo qodobada ku xusan sharcigan ama xeer-nidaamiyaha.

Qodobka 79aad
Soo Saarista Wareegto iyo Hab-Raacyo

1. Bankiga Dhexe waxa uu mar kasta soo saari karaa wareegtooyin la xiiriira fulinta iyo hirgalinta qodob kasta oo ku xusan sharcigan ama xeer-nidaamiyaha.
2. Bankiga Dhexe waxa uu mar kasta soo saari karaa hab-raacyo in la dhaqan galiyaa ay waajib tahay kuwaas oo laxiriira:
    a) habka loo fulinayo Sharciga ama xeer-nidaamiyaha; ama
    b) dhaqan-galinta talooyinka iyo habraacyada caalamiga kuwaas oo ay ka mid yihiin mabaadiida caalamiga ah ee kaaba yaasha dhaqaalaha suuqa iyo mabaaddida laxariirta lacag bixinta.

Qodobka 80aad
Xeer-nidaamiyaha

1. Bankiga Dhexe isaga oo dhowraya mabaadiida iyo qodobada ku xusan sharcigaan waxa uu soo saarayaa xeer-nidaamiyayaal la xariira sharcigaan.
2. iyadoo la adeegsanayo awoodaha ku xusan Faqradda (1) ee Qodobkan, Bankiga Dhexe wuxuu soo saari karaa xeer nidaamiye qeexaya arrimaha soo socda:
    a) shati bixinta , maamulka iyo kormeerka logu samaynayo Fuliyaha, Hey'adaha qabta adeegga lacag-bixinta, is-waafajinta, iyo kala-baxa xisaabaadka;
    b) diiwaangelinta hey'ado cayiman ee adeegga lacag-bixinta;
    c) foomka lagu codsaanayo shatiga, ansixinta, diiwaangelinta, dalabyada iyo dukumintiyada kale ee uu u baahan yahay sharcigaan;
    d) macluumaadka ay tahay in lagu xuso warbixinada, iyo dukumintiyada kale ee loo gudibinaya Bankiga Dhexe si loo hirgaliyo sharcigan;
    e) khidmadaha laga qaadayo fuliyaha, Hay'adaha adeegga lacag-bixinta ama ka qeyb-galayaasha;
    f) soo saarista iyo bixinta adeegyada lacagta elektroniga ah;
    g) ganaaxyada lacageed ee gaarka ah kuwaas oo la soo rogayo marka la jabiyo ama la dhaqan-gelinwaayo sharciyada , hab-raacyada, xeer-nidaamiyaha, dalabyada, shuruudaha, uu soo saaro Bankiga Dhexe;
    h) dambiyada ka dhasha jabinta qodobada ku xusan Sharcigan;
    i) dhaqan galinta xeer-nidamiye kasta oo caalami ah, mabaadiida, kuwaas oo faa'iido u leh Fuliyaha, Hey'adaha adeegga lacag-bixinta, ka qeyb galayaasha, macaamiisha ama Hannaanka Lacag bixinta Qaranka;
    j) shuruudaha kale ee dheeriga ah kuwaas oo laxiira sharcigaan; iyo
    k) arrin kasta oo aan lagu sheegin sharcigaan balse lagama-maar-maan u ah sugidda, amaanka iyo ka shaqaysiinta nidaamka lacag-bixinta Qaranka, nidaamka maaliyadda, ama muhiim u ah danaha bulshada.

Qodobka 81aad
Dhaqan-gal

Sharcigan wuxuu dhaqan-gelayaa marka ay ansixiyaan Barlamaanka JFS, uu saxiixo Madaxweynaha JFS, isla markaana lagu soo-saaro Faafinta Rasmiga ah ee Dawladda.